

ศิลาจารึกนี้ เป็นของหลวง

เพื่อแสดงว่า นายพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์พหลโยธิน)

นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม แปลกขัตติยสังคหีได้รับพระราชทานให้ตั้งทำนบกั้น
ขึ้นที่เมืองกาญจนบุรี ตั้งขึ้นตั้งตั้งตั้งตั้ง วันที่ ๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๒
เจ้าหน้าดีกรมแผนที่ในบังคับบัญชา นายพันเอกพระยารัตนาธิเบศร์ (ขุนวิโรจน์เพ็ชร)
ได้ดำเนินการตลอดมาจนถึง วันที่ ๒๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๒
ตรงกับ วันที่ ๑๖ ๑๑ ค่ำ ปีชวด อัฐศก จุลศักราช ๑๒๙๘

จึงได้ประกอบพิธีตั้งศิลาจารึกนี้ ลงเป็นฐานรากของตึกทำนบกั้น เมื่อวันที่ ๑๒ นาฬิกา ๑๕

พระปก

พระยาวิเศษ

หาร

วันจันทร์ เดือน

๑๕

สวดมนต์.

อธิษฐาน ขอจิตอันดี ภาวนา
 รักชาติ กอบกู้ชาติ หนึ่งใจ
 รักศาสนา กอบกู้ศาสนา สวรรค์
 รักชาติ รักชาติ รักชาติ รักชาติ

อธิษฐาน ขอจิตอันดี ภาวนา
 รักชาติ กอบกู้ชาติ หนึ่งใจ
 รักศาสนา กอบกู้ศาสนา สวรรค์
 รักชาติ รักชาติ รักชาติ รักชาติ

676
U373

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND

31111004162077

ประวัติสังเขป
ของโรงงานทำกระดาษทหารกาญจนบุรี
ตอนริเริ่ม

เหตุเพราะโรงงานทำกระดาษที่ ลำเล็น
ทำงานเพียงวันละ ๔ ชั่วโมง แต่กระนั้นยัง
เหลือกระดาษที่ทำแล้วอยู่ในคลังอีกมาก ทั้ง
นี้ทั้งนั้นก็เพราะขายไม่ออก การขายไม่ออก
ใช้ว่ากระดาษนั้นใช้ไม่ได้ หากแต่ขาดผู้นิยม
อุดหนุนกันเอง เมื่อกิจจะเพาะหน้าปรากฏ
อยู่เช่นนั้น รองผู้บัญชาการทหารบก (พ.ท.
หลวงพิบูลสงคราม) จึงได้นำความเรียนผู้
บัญชาการทหารบก เพื่อขอให้นายกรัฐมนตรี
สั่งไปยังกระทรวงทบวงกรม ให้ซื้อกระดาษ
ไทยที่ทำจากโรงงานลำเล็นใช้ เมื่อในวง
การของราชการก็เข้ามาใช้กระดาษที่ไทยทำ

ของเครื่อง ก็จะต้องไปไม่ได้
เร่งรัดให้ทำได้เกินกว่านี้ ต
อเพิ่ม ซึ่งทั้งนี้ยังไม่จำเป็น

ของเครื่อง ก็ะทนไปไม่ได้
เร่งรัดให้ทำได้เกินกว่านี้ ต
อเพิ่ม ซึ่งทั้งนี้ยังไม่จำเป็น

ของเครื่อง ก็ะทนไปไม่ได้
เร่งรัดให้ทำได้เกินกว่านี้ ต
อเพิ่ม ซึ่งทั้งนี้ยังไม่จำเป็น

รองผู้บัญชาการทหารบกบันทึกเสนอผู้บัญชา
การทหารบก ความว่า:—

“กระผมเห็นชอบกับเจ้ากรมแผนที่ในการ
ที่จะสร้างโรงงานทำกระดาษขึ้นใหม่ขนาด ๕
ตัน เครื่องทำเยื่อขนาด ๘ ตันเป็นเงินอย่าง
มากที่สุด ๗๓๐,๐๐๐ บาท ในชั้นนี้คิดแต่ทำ
กระดาษใช้ในเมืองเราก่อน ส่วนเยื่อทำกระ
ดาษขนาด ๘ ตันอาจเหลือเป็นสินค้าส่งออก
เพราะพรรณไม้เมืองเรามีมากกว่าประเทศอื่น
อยู่บ้าง เงินทุน ทุนของโรงงานทำกระดาษ
กรมแผนที่มีฝากกระทรวงพระคลังไว้ประมาณ
๓๐๐,๐๐๐ บาท ยังต้องหาเงินอีก ๔๓๐,๐๐๐
บาท เงินที่ขาดนี้หากรัฐบาลประสงค์จะบำรุง
การตัดถกรม ก็ควรจะให้กระทรวงพระคลัง
หาเงินให้ เจ้าคุณศรีธรรมมาทเบศร์เคยแจ้งให้
ทราบครั้งหนึ่งว่า เงินทุนทางหลวงจะไม่ชัก

ข้อ ขั้นเร็ว ๆ นี้ยังให้ทุนกระทรวงกลาโหม
ในการซื้อน้ำมันแล่นบาทเศษ ถ้าทางคลังจะ
ช่วยเหลือ กระผมเห็นว่า อาจชัก มาจากทุน
ของกรมอากาศยาน หรือชักจากเงินกู้ล้าน
บาทก็ได้ เงินกู้ล้านบาทรายนี้ได้อบรม
เลขาธิการคณะรัฐมนตรีคนเก่า ตอบว่า ได้
กะใช้จ่ายไปแล้ว ๕ ล้านบาท ยังไม่ได้กะจะ
ใช้อย่างใดอย่างหนึ่งอีกห้าล้านบาท.

เรื่องเงินทุนนี้ กระผมเห็นควรมอบให้
ปลัดบัญชาฯ เสร็จจากคลังดูก่อนก็ได้ เมื่อได้
ความอย่างไร ก็จัดการต่อไปอีกภายหลัง”

(๙ ๓. ค. ๗๖)

ผู้บัญชาการทหารบกกล่าวว่า — “เห็นด้วย
ตามท. พ.ท. หลวงพิบูลฯ ช้าง เพราะฉะนั้น
ให้ปลัดบัญชาฯ เสร็จจากคลัง” (๑๐ ๓. ค. ๗๖)

ปลัดบัญชาสั่งเรื่องย้อนมายังกรมแผนที่
โดยชัดเจนว่า “เรื่องนี้ ผ.บ.ก. ทหารบกสั่ง
มาเพื่อหาหนทางทำความตกลงกับกระทรวง
พระคลัง ขอเงินทุน ได้ลอบเจ้ากรมแผนที่
แล้วได้รับตอบว่า คุณที่เสนอไว้เป็นทุนก่อ
สร้างแลขอ ส่วนทุนในการหมุนเวียน เช่น
ค่าจ้าง และ ค่าของดิบยังหาได้คิดไว้ไม่
ฉะนั้นขอเสนอเรื่องนี้ เพื่อคิดเสียให้เสร็จว่า
จะต้องได้ทุนจากกระทรวงพระคลังเท่าใด
สำหรับลงทุนเป็นค่าอะไรบ้าง แล้วส่งตรงมา
ยังกรมปลัดบัญชาโดยด่วน” (๑๕ ล.ค.๗๖)

กรมแผนที่ชี้แจงไปว่า “จำนวนเงินตาม
ที่รายงานไปนี้ เป็นค่าซื้อเครื่องทำกระดาษ
และเครื่องทำเยื่อกระดาษตลอดจนค่าก่อสร้าง
โรงเรือน และค่าจ้างตั้งเครื่องเท่านั้น
ได้แสดงถึงทุนที่ตรงหมุนเวียนจะไม่

โดยปกติเดี๋ยวนี้อ กรมแผนที่ต้องใช้เงิน
ทุนหมุนเวียนอยู่ประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท น
เป็นหน่วยหนึ่งที่มีงานทำเฉพาะ :-

๑. การรับจ้างพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งต้องลง
ทุน.

๒. การพิมพ์แผนที่และภาพต่าง ๆ ซึ่ง
ต้องลงทุน.

๓. การทำกระดาษ ซึ่งต้องลงทุน.

และมีสภาพเพียงพอเท่าที่ทำอยู่เดี๋ยวนี้อ แต่
ถ้าเพิ่มสภาพงานชนิดอื่น คือ :-

๑. ตั้งการทำเยื่อกระดาษ

๒. ตั้งการทำกระดาษ

ซึ่งเป็นงานใหญ่กว่างานทำกระดาษที่ทำ
อยู่เดี๋ยวนี้อประมาณ ๕ เท่าตัวแล้ว ก็จำเป็น
ต้องมีทุนเพื่อหมุนเวียนประมาณ ๕ เท่าเช่น
กัน นี้อ หากแต่เราคิดทำมีย่อยใช้เอง ซึ่งจะ

ลดทุนลงได้อีกประมาณครึ่งตัว (คิดประมาณ
ตัดทอนอื่น ๆ ลงแล้ว เช่นเยื่อทำกระดาษ
ซึ่ง^๕ชอจากนอกแพ่งมาก รวมทั้งค่าภาษี ซึ่ง^๖ผู้
ขายบวกไว้ ฉะนั้นเป็นต้น)

ฉะนั้นจะต้องมีทุนสำรองสำหรับงานใหม่
ประมาณ ๗๐,๐๐๐ บาท เมื่อรวมกับงาน
เก่าของกรมแผนที่ที่ทำอยู่เดิมนั้น^๗ จะต้องมี
ทุน ๑๐๐,๐๐๐ บาทเป็นอย่างน้อย

เหตุนี้จึงเห็นควรขอเพิ่มอีก ๕๓๐,๐๐๐
บาท รวมทั้งทุน^๘เป็นค่าอะไรบางอย่างนั้น ขอ
รวมเรียนเป็นยอดใหญ่ คือ ๑. ค่าแรงงาน
๒. ค่าสัมภาระติด (๑๗. ๓. ค. ๗๖)

เมื่อปลัดบัญชาได้ไปเจรจากับกระทรวง
การคลังมาแล้ว จึงได้รายงานผู้บัญชาการ
ทหารบก ว่า “เรื่อง^๙นี้ได้ไต่ถามอธิบดีกรม
บัญชีกลางกระทรวงพระคลัง กับได้ยื่นโครง

การนี้ให้คิดแล้ว ได้รับคำตอบว่าใครจะได้
เห็นโครงการอย่างละเอียดที่จะทำกระดาศนี้
เสียก่อนว่า

๑. เครื่องทำกระดาศขนาด ๕ ตัน เครื่อง
ทำเยื่อขนาด ๘ ตัน กับมีเครื่องประกอบใน
การทำกระดาศและทำเยื่อเสร็จที่จะต้องซื้อ
ใหม่นั้น ราคาใกล้เคียงแต่เท่าใด

๒. ค่าก่อสร้างโรงนั้น จะปลูกสร้างลง
ในที่แห่งใด ส่วนลัดของโรงกว้างยาว สูง
ต่ำประการใด ราคาเท่าใด

๓. ค่าสึกหรอของเครื่องและค่าใช้จ่าย
ต่างๆ ในเดือน ๑ ประมาณเท่าใด คิดตลอด
ถึงค่าแรงคนงานด้วย

๔. ทำกระดาศได้ประมาณเดือนละเท่า
ใด คิดเป็นราคาเท่าใด มีกำไรคิดถัว
ประมาณเดือนละเท่าใด

๕. เมื่อทำกระดาษขึ้นได้ตามความมุ่ง
หมายแล้วจะขายให้แก่ใคร หรือจะมีการ
บังคับให้ทุกกระทรวงทบวงกรมใช้ประการใด

๖. เมื่อซื้อเครื่องใหม่แล้ว เครื่องเก่า
ยังคงมีไว้ใช้ต่อไปหรือประการใด ถ้ายังคง
มีไว้ใช้ต่อไปแล้ว ก็ต้องคิดรวมรายได้และ
ค่าใช้จ่ายเข้าด้วยกัน

๗. เงินทุนที่ต้องการนี้จะจ่ายคราวเดียว
หรือจ่ายเป็นงวดๆ ละเท่าใด ห่างกันประมาณ
เวลาเท่าใด และจะจ่ายในต่างประเทศเท่าใด

รายละเอียดตามหัวข้อที่กล่าวมานี้ อธิบดี
กรมบัญชีกลางอยากจะขอให้แสดงไปให้
พิจารณาก่อน แล้วจึงจะพิจารณาในเรื่อง
เงินทุนได้ รัฐบาลที่ลังเลมานี้ยังยอมมาก
พิจารณาไม่ได้” (๒๑. ถ.ค. ๗๖)

รองผู้บัญชาการทหารบกบันทึกถึงกรม
แผนที่ว่า “ให้กรมแผนที่ทำรายการละเอียด
ตามที่กรมบัญชีกลางต้องการทราบเงื่อนไข
มา เรื่องโรงงานนั้น แม้ทางกรมแผนที่ไม่มี
เจ้าหน้าที่พอ ขอให้ไปหารือกับกรม
ยกกระบัตรทหารบก ทั้งนี้ ให้เสนอในเวลา
เร็ว” (๒๒ ส.ค. ๒๖)

กรมแผนที่รายงานตอบคำถามว่า

ตอบข้อ ๑. เดิมทีคิดใช้เครื่องทำกระดาษ
ขนาด ๕ ตัน, เครื่องทำเยื่อขนาด ๘ ตันนั้น
ก็เพราะได้นึกถึงทุนเป็นสำคัญ ถึงกระนั้นก็
ต้องใช้เงินถึง ๗๓๐,๐๐๐ บาท บวกทุนด้วย
จะต้องถึง ๘๓๐,๐๐๐ บาท โดยประมาณ,
กรมบัญชีกลางต้องการทราบราคาใกล้เคียง
ที่สุด กรมจึงได้มีหนังสือถามไปยังห้าง
ร้านต่าง ๆ ได้รับตอบหมาย ๕ ถึง ๒๘ ฉะนั้น

จึงยังเวียนถึงราคาที่ใกล้เคียงที่สุดยังไม่ได้
 นอกจากราคาประมาณ ราคาประมาณนั้น
 พอจะยกเอาค่าประมาณของห้างอินเตอร์เน
 ชันนัลเอนยิเนียร์ริง กรุงเทพ ฯ ชั้นแป้นพะยาน
 ได้ แต่ราคานั้นเป็นราคาของเครื่องขนาด ๘—
 ๑๐ ตัน คือ ๑,๑๒๕,๐๐๐ บาท.

ได้มีผู้แนะนำว่า ถ้าจะทำกระดาศซึ่งหวัง
 เป็นสินค้าด้วยแล้ว ก็ควรจะใช้เครื่องที่ทำกระ
 ดาศได้ถึงวันละ ๑๐ ตันขึ้นไป ขอนี้กระผม
 เห็นพ้องด้วยอาศัยหลักพิศุจน์ดังนี้ :—

ก. ราคากระดาศในท้องตลาดเวลานี้
 คิดถัวประมาณปอนด์ละ ๑๐ สตางค์

ข. สถิติที่ทราบได้จากกรมศุลกากรบ
 หนึ่งสยามต้องใช้กระดาศ ประเภทกระดาศ
 เปล่าที่ยังไม่ได้พิมพ์ (นอกจากกระดาศประ
 เภทสมุด, หนังสือพิมพ์, กระดาศที่พิมพ์แล้ว

อย่างอื่น, ของใช้ที่ทำด้วยกระดาษ) ทั้งรัฐบาล
และบุคคลเป็นราคาถึง ๑,๐๒๑.๔๘๗ บาท.

ค. คำนวณราคาตาม ก. ให้ได้จำนวน
เท่า ข. จำต้องมีโรงงานที่ทำกระดาษได้ถึงปี
ละประมาณ ๑๐,๒๑๔,๘๗๐ ปอนด์ ปีหนึ่ง
ทำงาน ๓๐๐ วัน จะเป็นวันละต้องทำได้=
๓๔๐๕๐ ปอนด์ ถ้าเครื่อง ๑๐ ตัน เน็ดทำ
งานวันละ ๒๔ ชั่วโมงจะได้กระดาษประมาณ
วันละ ๒๒๔๐๐ ปอนด์ ฉะนั้นก็โปรดวิเคราะห์ดู
จะสมควรสถานใด.

ตอบข้อ ๒. โรง, จะปลูกสร้างลงที่ใด
นั้น ได้คิดไว้ ๒ สถาน ๆ ที่ ๑ คือรวมโรงบด
เยื่อดิบ, ทำเยื่อดิบทำกระดาษให้อยู่แห่งเดียว
กัน สถาน ที่ ๒ คิดตั้งโรงบดเยื่อดิบไว้ใน
ท้องที่ที่จะหาพร ณ ไม่ลำบากทำเยื่อได้ดีและ
ได้ง่าย ซึ่งชั้นนี้กำหนดไว้ว่าจะเลือกที่ใน

ย่านระหว่างที่ตั้งเมืองกาญจนบุรีถึงที่ตั้ง
เมืองราชบุรีมีน้ำฝั่งซ้ายของแม่น้ำ (เฉพาะ
ที่ใกล้ถนนหรือสถานีรถไฟ) ทั้งนี้เพราะประ
สงค์พรรณไม้ไผ่ป่า, ไม้กะลา, กัลวียซึ่งมี
มากในแคว้นนี้.

สถานที่ ๑ ที่คิดรวมโรงบดเยอดิบ, ทำเยอ
ดิบทำกระดาษไว้ในที่แห่งเดียวกันนั้น ต้อง
ตั้งอยู่ในท้องที่ที่มีทำเลดีลมแก่ลักษณะที่จะ
ตั้งโรงงานประเภทนี้ ได้ออกสำรวจแล้วโดย
ประมาณเห็นว่าท้องที่ค่ายหลวงบ้านโป่งซึ่ง
เวลานี้ทิ้งร้างว่างเปล่าอยู่ ถ้าได้ทุนแล้วจะ
รวมงานตามกล่าวในสถานที่ ๑ ได้อย่างดี.

แม้ไม่ได้ที่ในค่ายหลวงทั้งหมด หากแบ่ง
ได้โดยทำนองเจ้าของให้หรือขายให้เพียงสัก
๕-๑๐ ไร่ หรือจะไม่ได้ที่ในค่ายหลวงเลย
หากจะซื้อที่ของบุคคลต่อจากเขตต์ค่ายหลวง

ลงไปตามริมลำน้ำจนถึงเขตต์ของเทศบาล
บ้านโป่งตอนหนึ่งตอนใดให้ได้เนื้อที่สักประ
มาณ ๕-๑๐ ไร่ ก็พอจะตั้งโรงงานบดเยื่อ
ดิบได้ ฉะนั้นก็ต้องดำเนินตามสถานที่ ๒ คือ
โรงบดเยื่อดิบตั้งอยู่แห่งหนึ่ง โรงทำเยื่อดิบ,
และทำกระดาษรวมตั้งอยู่อีกแห่งหนึ่ง.

ตอบข้อ ๓. คำล็กหรอนั้นธรรมดาการ
ค้าขายก็ต้องคิด แต่โปรดวิเคราะห์ว่าถ้าทำ
ขายรัฐบาลทุนก็ของรัฐบาล ๗ ก็ควรคำนึงถึง
ดอกเบี้ยและเงินที่ต้องออกไปนอกประเทศใน
ยามเมื่อรัฐบาลต้องซื้อกระดาษต่างประเทศ
นั้นไว้ด้วย คำล็กหรอกรมแผนที่เองก็ไม่
ชำนาญ แต่พอจะเรียนเป็นเค้าได้ว่าคิดระหว่าง
๕ ถึง ๑๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วแต่ใช้มากและน้อย
ค่าแรงงานนั้นพอจะบอกได้ดังนี้—

๑. กองบังคับการ มีอัตรา อย่างต่ำ
เดือนละประมาณ ๘๔๐ บาท อย่างสูงประ
มาณ ๑,๓๐๐ บาท.

๒. แยกโรงงาน ก. โรงงานเก่า มี
อัตราอย่างต่ำเดือนละประมาณ ๑,๑๑๔ บาท
อย่างสูงประมาณ ๒,๐๗๐ บาท.

ข. โรงงานใหม่ถ้าใช้เครื่องขนาด ๕ ตัน
มีอัตราอย่างต่ำเดือนละประมาณ ๒,๐๙๘ บาท
อย่างสูงประมาณ ๓,๘๓๐ บาท.

ค. โรงงานใหม่ถ้าใช้เครื่องขนาด
๑๐ ตัน มีอัตราอย่างต่ำประมาณ ๒,๔๒๔ บาท
อย่างสูงประมาณ ๔,๔๖๐ บาท.

ฅ. โรงบดเยื่อดิบถ้าใช้เครื่องขนาด
๘ ตัน มีอัตราอย่างต่ำเดือนละประมาณ
๑,๑๐๔ บาท. อย่างสูงประมาณ ๒,๑๗๐ บาท.

ง. โรงบดเยื่อดิบถ้าใช้เครื่องขนาด ๑๕ ตัน มีอัตราอย่างต่ำเดือนละประมาณ ๑,๒๒๔ บาท อย่างสูงประมาณ ๒,๔๑๐ บาท.

๓. รวมโรงงาน ก. โรงทำกระดาษ, ทำเยื่อ, บดเยื่อดิบ ขนาด ๕ ตันและ ๘ ตัน รวมกัน มีอัตราอย่างต่ำเดือนละประมาณ ๓,๐๒๕ บาท อย่างสูงประมาณ ๕,๗๒๐ บาท.

ข. โรงทำกระดาษ, ทำเยื่อ, บดเยื่อดิบขนาด ๑๐ ตัน และ ๑๕ ตัน รวมกันมีอัตราอย่างต่ำเดือนละประมาณ ๓,๑๒๔ บาท อย่างสูงประมาณ ๕,๘๖๐ บาท.

ตอบข้อ ๔. การทำกระดาษ.

๑) เครื่องเก่าทำได้เดือนละประมาณ ๒๕ ตัน คิดราคาขายเป็นเงิน ๕,๖๐๐ บาท ปอนด์ละ ๑๐ สตางค์ (ที่เก็ตราคาตลาดขายเดี่ยวนับปอนด์ละ ๑๒ สตางค์)

๒) เครื่อง ๕ ต้นทำได้เดือนละประมาณ ๑๒๕ ต้น คิดราคาขายเป็นเงิน ๒๘,๐๐๐ บาท (ปอนด์ละ ๑๐ สติงค์)

๓) เครื่อง ๑๐ ต้นทำได้เดือนละประมาณ ๒๕๐ ต้น คิดราคาขายเป็นเงิน ๕๖,๐๐๐ บาท (ปอนด์ละ ๑๐ สติงค์)

๔) ต้นทุนสำหรับเครื่องเก่าใช้เย็บช่อจากต่างประเทศต้องลงทุนเดือนละประมาณ ๕,๔๘๕ บาท.

๕) ต้นทุนสำหรับเครื่องเก่าทำเย็บใช้เอง ต้องลงทุนเดือนละประมาณ ๕,๔๒๒ บาท.

๖) ต้นทุนสำหรับเครื่อง ๕ ต้นทำเย็บใช้เอง และแยกโรงต้องลงทุนเดือนละ

ประมาณ ๒๒,๐๓๐ บาท ถ้ารวมโรงเดือนละ
ประมาณ ๒๑,๘๘๕ บาท.

๗) ต้นทุนสำหรับเครื่อง ๑๐ ต้น ทำ
เยื่อดิบใช้เองและแยกโรงต้องลงทุนเดือนละ
ประมาณ ๔๑,๐๓๑ บาท ถ้ารวมโรงเดือนละ
ประมาณ ๔๐,๔๓๘ บาท.

๘) ดอกเบี้ยในทุน ๓๕๔,๐๐๐ บาท
(ทุนของโรงและเครื่องเก่า) ๓ % ๑ เดือน
= ๘๘๕ บาท.

๙) ดอกเบี้ยในทุน ๘๓๐,๐๐๐ บาท
(ตามรายงาน) ๓ % ๑ เดือน = ๒,๐๗๕ บาท

๑๐) ดอกเบี้ยในทุน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
(ตามรายงาน) ๓ % ใน ๑ เดือน = ๓,๒๕๐
บาท

๑๑) = ๕ - (๕ + ๘) = - ๗๘๐ บาท =
ขาดทุนใน ๑ เดือน

๑๘

(๑๒) = ๑ - (๕ + ๘) = -๗๐๗ บาท =
ขาดทุนใน ๑ เดือน.

(๑๓) = ๒ - (๖ + ๙) = ๓๘๙๕ บาท =
กำไรใน ๑ เดือน.

(๑๓ ก) = ๒ - (๖ + ๙) = ๔๐๔๐ บาท =
กำไรใน ๑ เดือน.

(๑๔) = ๓ - (๗ + ๑๐) = ๑๑๗๑๙ บาท =
กำไรใน ๑ เดือน.

(๑๔ ก) = ๓ - (๗ + ๑๐) = ๑๒๓๑๒ บาท =
กำไรใน ๑ เดือน.

(๑๕) ค่าซ่อมแซมและค่าสึกหรอคิด ๑๐%
อย่างสูง.

เพราะฉะนั้น (๑๑) + (๑๕) = - ๘๕๘ บาท
= ขาดทุนใน ๑ เดือน.

(๑๒) + (๑๕) = - ๗๗๖ บาท = ขาด
ทุนใน ๑ เดือน.

(๑๓) — (๑๕) = ๓๕๐๕ บาท = กำไร
ใน ๑ เดือน.

(๑๓ ก) — (๑๕) = ๓๖๓๖ บาท = กำไร
ใน ๑ เดือน.

(๑๔) — (๑๕) = ๑๐๕๔๗ บาท = กำไร
ใน ๑ เดือน.

(๑๔ ก) — (๑๕) = ๑๑๐๘๑ บาท = กำไร
ใน ๑ เดือน.

ตอบข้อ ๕. เมื่อทำกระดาษขึ้นได้แล้ว
ก็หวังขายคนไทยหรือคนในเมืองไทย หาก
คนในเมืองไทยไม่ซื้อก็ต้องใช้ อูบาย และทำ
ให้เขาซื้อ ถ้าเป็นเจ้าหน้าที่ในทางราชการ
จะไม่ซื้อก็ควรบังคับ.

ตอบข้อ ๕. เมื่อซื้อเครื่องใหม่แล้วเครื่อง
เก่าก็ไม่ล้ม คงใช้ทำงานจนหมดหน้าที่ต่อไป

ขายได้และค่าใช้จ่ายได้คิดรวมแล้วตามกล่าว
ในคำตอบข้อ ๔.

ตอบข้อ ๗. เงินทุนที่ต้องการนี้ คิดว่า
จะไม่ต้องการคราวเดียว ทั้งนี้ต้องแล้วแต่
สัญญาแก่ผู้รับเหมา ยังเรียนไม่ได้ว่าจะต้อง
การกักหวด ๆ ละเท่าใด.

ส่วนเงินทุนที่เป็นเงินทุนจริงและทุนสำรอง
นั้นคงฝากอยู่ที่พระคลัง ฯ ถ้าต้องการเมื่อใด
โดยเหตุผลอย่างไรก็จะได้รับรายงานขออนุญาต
เบิกจ่ายตามทางการที่เคยปฏิบัติมาแล้ว ส่วน
ที่จะจ่ายในต่างประเทศเท่าใดนั้นยังตอบไม่ได้
จะตอบได้ก็ต่อเมื่อรู้แน่แล้วว่าทางราชการจะ
ต้องการเครื่องขนาดใด, จากเจ้าของใด.

ต่อไปนี้ ขอรายงานนอกจากตอบคำถาม

๑. เมื่อได้รับคำถามจากปลัดบัญชาว่าการ
บัญชากลางกระทรวงวังพระคลัง ฯ ต้องการทราบ

ก็ได้รับจัดการ ข้อวิตกข้อแรกก็คือสถานที่
ที่ตั้งโรงงาน ครั้นจะไปรบกวนเรียนถามผู้
บังคับบัญชาว่าจะใช้ที่ใด ก่อนได้ค้นคว้า
หาเพื่อ ขอ ความ ดำริ นั้น ก็มี บัง ควร แก่ การ
ที่จะปฏิบัติตามหน้าที่, ด้วยเหตุนี้กระผมพร้อม
กับนายช่างได้ออกทำการสำรวจท้องที่ที่จะมี
ลักษณะเหมาะแก่การที่จะตั้งโรงงานประเภท
นี้ ก่อนที่จะออกกลบถ้วนท้องที่ ต้องมีจุด
ประสงค์เสียก่อน จุดประสงค์ส่วนใหญ่ที่
เป็นเบื้องต้นนั้น คือ การที่คิดจะทำเยอดิบใช้
เอง เพราะการทำกระดาษที่ทำอยู่เดิวนั้น
นอกจากอาศัยเศษกระดาษ, เศษผ้าที่หาได้
ภายในประเทศแล้ว (การหาเศษกระดาษ,
เศษผ้าก็ต้องอาศัยอำนาจรัฐบาลบังคับให้เก็บ
ไว้ให้) ต้องซื้อเยอดิบจากต่างประเทศอีก
ละม้าย ๆ เยอดิบที่ใช้นั้นก็คือตัวกระดาษ

นั้นเองหากแต่ทำหายาบ ๆ ฟอก, ต้มยังไม่
ลอดและละเอียด ทั้งประสงค์ให้ปนกับเชื้อ
อื่น ๆ เช่นเศษกระดาษที่ใช้แล้ว เศษผ้า และ
อื่น ๆ ได้เท่านั้น ถ้าเป็นกระดาษชนิดดีแท้
แล้วควรจะได้ทำจากเยื่อดิบล้วน แต่ที่เขา
ไม่มีใครทำก็เพราะราคาต้องแพง ด้วยเหตุ
นี้แหละกระดาษจึงต้องมีราคาแพง.

เพราะเราต้องการจะทำเยื่อดิบใช้เอง โดย
เหตุผลตามกล่าวนั้น จึงวิเคราะห์ว่า เยื่อ
ดิบนั้นเขาทำได้ด้วยอะไร ทราบโดยทั่วกัน
แล้วว่าทำได้จากหญ้าและพรรณไม้, (หญ้า
ได้แก่ฟางข้าว, กก, แฝก, คา ฯลฯ) พรรณ
ไม้คือไม้ต่าง ๆ, ประเภทหญ้าตามความคิด
ของกระผมเล็กดำริ (คิดใช้แต่ส่วนน้อย) แม้
ประเทศเราจะเป็นประเทศมีข้าวมาก, กกมาก,
แฝกมากก็จริง แต่วิเคราะห์ดูการรวบรวม

มายังจุดที่ประสงค์ (คือที่ตั้งโรงงานจะเป็นที่ใดก็ตาม) เห็นว่าจะหาได้ไม่ได้ง่ายนัก หรือจะไม่พอแก่ความต้องการ เมื่อตั้งโรงงานใหญ่ มิฉะนั้นก็ราคาแพงเกินควร

เมื่อหญ้าไม่อยู่ในจุดมุ่งหมายจึงคิดใช้ไม้ไผ่ซึ่งเป็นไม้ประเภทที่ประเทศอื่นเขาทำได้ผลดีมาแล้วและประเทศเราก็มียาก ไม้ไผ่ที่ไม่ต้องซื้อไม่ต้องปลูกและมีมากนั้น เท่าที่กระผมสังเกตมา (ในคราวออกสำรวจทุกปีและทั่วไป) เห็นว่ามีอยู่ในแคว้นลุ่มน้ำเหนือที่ตั้งเมืองกาญจนบุรีขึ้นไป เป็นแคว้นที่มีไม้ไผ่มากกว่าแคว้นอื่นในสยาม

เมื่อทราบแหล่งพรรณไม้ที่ต้องการฉะนั้นแล้ว กระผมจึงได้ไปตรวจท้องที่ตามริมน้ำนับตั้งแต่ที่ตั้งเมืองกาญจนบุรีลงมาจนถึงที่ตั้งเมืองราชบุรี เหตุที่เลือกที่ตั้งเมืองกาญจน

บริดงมา เพราะไม้ไผ่ผูกเป็นแพล่องมาตาม
 น้ำได้ง่ายโดยอาศัยลำแม่น้ำเป็นทางคมนาคม
 และประสงค์ไม้^๑นี้ ๒ ลำน้ำ (คือ แควน้อย,
 แควใหญ่) ^๑๕๒ ^๑๕๓ ^๑๕๔ ^๑๕๕ ^๑๕๖ ^๑๕๗ ^๑๕๘ ^๑๕๙ ^๑๖๐
 ของแควน้ำทั้ง ๒ ทั้งบนเมืองที่มีถนนเรียบ
 ร้อยไปถึงแล้ว ทำไมไม่เลือกใต้เมืองราช
 บุรี เพราะทางคมนาคมที่จะประสานทางบก
 กับทางน้ำและที่จะมากรุงเทพฯ ได้สะดวกนั้น
 ลุดเพียงนั้น ได้เลือกแล้วหลายแห่ง หาได้
 ไม่เหมาะะ นอกจากบ้านโป่งซึ่งเป็นทำเลที่
 พอใช้ได้ (แต่ไม่ใช่ดิน)

เมื่อสรุปการเลือกที่ตั้งโรงสำหรับบดเยื่อ
 ดิบเห็นว่าควรใช้ที่บ้านโป่ง หากได้ที่ค่าย
 หลวงทั้งหมด โรงงานทั้งหมดเห็นควรรวม
 ตั้งที่บ้านโป่งได้ หากได้ที่บ้านโป่งเพียงเล็ก
 น้อยพอแก่จะตั้งโรงบดเยื่อดิบได้ โรงทำเยื่อ

และทำกระดาษก็ควรตั้งในกรุงเทพฯ ที่ในกรุงเทพฯ ที่เห็นเหมาะคือบางซื่อ ถนนเบนต์ของกระทรวงกลาโหมทั้งนี้ จะล้ม ควรประการใดแล้วแต่จะดำริ.

๒. เรื่องราคาใกล้เคียง เมื่อกระผมได้รับคำสั่งก็รีบถามไปยังห้าง, ร้านแต่ได้รับตอบต้งน่วเรียนไปนั้แล้ว.

ราคาถ้าใช้เครื่องทำกระดาษ๕ ตัน เครื่องทำเยื่อดิบ ๘ ตัน ขอยืนยันโดยประมาณดังเรียนไปแล้ว ถ้าใช้เครื่องทำกระดาษ ๑๐ ตัน ทำเยื่อ ๑๕ ตัน ก็เห็นจะต้องถึงประมาณ ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท

๓. เรื่องต้นทุนกำไรก็คิดได้ไม่ง่ายนัก แม้แต่จะประมาณก็คงประมาณได้อย่างตบซ้อ ๔ นั้น แต่ถึงกระไรกระผมขอรับรองโดยความมั่นใจว่า ถ้าตั้งข้ได้ และอยู่ในความ

ควบคุมทิศและอำนวยความสะดวกแล้ว ขาดทุน
เป็นไม่มีและอาจได้กำไรอย่างงาม.

๔. โปรดวิเคราะห์ถึงเรื่องการค้าเยอดิบ
จากต่างประเทศกับการทำเยอดิบขึ้นใช้เองนั้น
ได้ผลเสียผลต่างกันอย่างไร กระผมได้
แสดงรายละเอียดไว้แล้ว.

๕. รายละเอียดอื่นนอกจากกล่าวแล้วแต่
เบื้องต้นเห็นว่า ควรแจ้งให้กรมบัญชีกลาง
ทราบไว้เสียด้วย คือ:—

ก. สันนิษฐานว่า ถ้าจะต้องซื้อที่ดินบ้านโป่ง
ใช้เป็นที่ตั้งโรงบดเยอดิบ จะต้องซื้อสัก
๕ ถึง ๑๐ ไร่ ได้สืบราคาแล้วทราบว่าเขาซื้อ
ขายกันประมาณไร่ละ ๓๐๐ ถึง ๔๐๐ บาท.

ฉะนั้น จะต้องจ่ายเงินค่าซื้อที่ดินอย่างต่ำ
ประมาณ ๑๕๐๐ — ๒๐๐๐ บาท อย่างสูง
๓๐๐๐ — ๔๐๐๐ บาท.

ข. ค่าชุดสระและคู ประสงค์น้ำใช้ในการทำกระดาศ (น้ำเป็นอาหารสำคัญของการทำกระดาศ) และประสงค์ดินถมพื้นที่ จะต้องใช้เงินค่าชุดและถมประมาณ ๑๐,๓๖๐ บาท.

ค. ค่าลวดหนาม (ทั้ง ๒ แห่ง) ประมาณ ๑๕๖ บาท.

ฅ. ค่าเสาทำรั้ว (ทั้ง ๒ แห่ง) ประมาณ ๒๗๖๓ บาท.

ง. ค่าหินโรยถนน (โรงทำกระดาศ) ประมาณ ๓๕๑๕ บาท.

จ. ค่ากรวดโรยถนน (โรงบดเยื่อดิบ) ประมาณ ๕๐๐ บาท

ฉ. ค่าท่อประมาณ ๑๘๕ บาท.

๖. สรุปว่า ค่าก่อสร้างจะต้องใช้เงินประมาณเท่าใด ได้ดังนี้ :-

ก. ค่าสร้างโรงเรือน, ปล่องไฟ, ถังน้ำ
รวมประมาณ ๑๓๘,๓๘๐ บาท.

ข. ค่าซื้อที่ดิน, ขุดดิน,ถมดิน, หิน
กรวด, เล้า, ลวดหนาม และ ท่อ ประมาณ
๒๑,๔๗๘ บาท.

๓. เครื่อง ๕ ตัน + ด้วยเครื่องเก่าต้องมี
ทุนประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท.

๔. ได้ขอไปรวมทั้งหมด ๘๓๐,๐๐๐ บาท.

๕. เพราะฉะนั้น $๘ - (๖ + ๓) = ๕๗๐,๑๔๑$
บาท นั่นแหละ คือ เงินที่คิดจะซื้อเครื่อง
บดเยื่อดิบ, ทำเยื่อดิบ, ทำกระดาษ, และค่า
จ้างนายช่าง, และครุผู้ประกอบเครื่องเบือง
ตัน (ประมาณ ๑ ปี) แต่ถ้าใช้เครื่องทำ
กระดาษ ๑๐ ตัน ต้องเป็นเงินอีกรายการหนึ่ง
ไม่ใช่รายการนี้ ซึ่งประมาณว่าจะต้องใช้ถึง
๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท ใกล้เคียงจำกัด.

๑๐. มีห้างที่ได้ตั้งปัญหาถามมา ๒ ห้าง
คือ ห้างเหเดมน์เอเวอร์ส ได้ตอบไปแล้ว กับ
ห้างอินเตอร์เนชันแนลเอเนียเนียบางกอก ก็
ได้ตอบไปแล้ว.

ทั้งนี้ จะสมควรประการใดแล้วแต่จะดำริ
(๓๐ ต.ค. ๗๖)

รองผู้บัญชาการทหารบกบันทึกส่งกรม
ปลัดบัญชาว่า

“กรมแผนที่ได้ตอบคำถามของกระทรวง
พระคลังแล้ว ขอได้ตกลงกับกระทรวงพระ
คลังต่อไปด้วย เงินล้านลัมบัตของกระทรวง
ธรรมการ มีตัวเงินอยู่มากพอจะให้ยืมได้
ถ้าจะยืมเงินรายนี้โดยคำแนะนำของกระทรวง
พระคลังบางที่จะมีช่องทางสำเร็จได้ หรือจะ
กู้เงินรายอื่นที่จะเจียดให้ ได้ก็จะสะดวกขึ้น
ถ้าส่งลัมบัตในรายกรณีของนี้ ตามกรมแผนที่”

(๔๔ ต.ค. ๗๖)

๓๓

กรมแผนที่ได้รับจดหมายจากปลัดบัญชาใจ
ความว่า “กรมบัญชากลางมีจดหมายนัดให้ไป
ชี้แจงเรื่องโรงงานทำกระดาษและให้ไป
พบกับอธิบดีกรมบัญชากลาง เมื่อ ๑๔ ธ.ค. ๒๔๖
เจ้ากรมแผนที่กับปลัดบัญชาได้ไปพบกับอธิบดี
กรมบัญชากลางและพระชาญบรรณกิจ ๆ
ได้สอบถาม ถึงโครงการ ของการ ที่คิดสร้าง
โรงงาน เจ้ากรมแผนที่กับปลัดบัญชาได้ตอบ
ชี้แจงจนเป็นที่เข้าใจกันดีแล้ว ที่ลัดอธิบดีกรม
บัญชากลางจึงสั่งให้กรมแผนที่ยื่นรายงานขอ
ตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายขึ้นไป.

กรมแผนที่ได้ยื่น รายงานขอตั้ง งบประมาณ—
มาณ คือ ขอตั้งงบประมาณการจรขึ้นก่อน
หนึ่งเป็นเงิน ๑,๓๕๐,๖๓๐ บาท และเงินนี้
ประมาณว่าจะใช้ใน พ.ศ. ๒๔๓๓ เงิน
๘๓๔,๕๖๐ บาท ใน พ.ศ. ๒๔๓๔ เงิน
๕๕๖,๖๔๐ บาท ด้ยเงินที่จะใช้เงินทุน ขบ

อนุญาตให้เงินทุนที่กรมแผนที่ฝากกระทรวง
คลังไว้แล้วนั้นประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ บาท (ราย
งานลง ๒๗ ธ.ค. ๗๖)

เมื่อ ๓๑ ม.ค. ๗๖ เลขาธิการคณะรัฐ
มนตรีเรียกเจ้ากรมแผนที่ให้ไปแถลงการและ
ฟังเรื่องงบประมาณโรงทำกระดาษที่ห้องประ
ชุมคณะรัฐมนตรี การประชุมในวันนั้นรัฐมน
ตรียกเลิกแถลงว่าการทำกระดาษเป็นงานอุตสาหกรรม
ให้นำเรื่องเสนอสภา ฯ ผู้บัญชาการ
ทหารบกสั่งให้ทำเพื่อเสนอ ยังไม่ทันเสนอ
เมื่อ ๑๐ ก.พ. ๗๖ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมและ
พิจารณาเรื่องนี้อีก ครั้นนั้นรัฐมนตรีคลังขัด
ข้องว่าเงินไม่มีพอ จึงได้เปลี่ยนนโยบายใหม่
ขอตั้งเป็นบริษัท คณะรัฐมนตรีรับรอง แล้ว
สั่งให้ยกรายงานเป็นทางการ

ถัด

กรมแผนที่ได้ปฏิบัติตามคำสั่ง คือ ได้รายงานขอตั้งงบประมาณไปยังกองทัพบกฯ เสนอไปยังกระทรวงฯ ทำรายงานเสนอนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๖ ใจความว่า “กระทรวงกลาโหมได้ดำริวางโครงการสร้างโรงงานทำกระดาษขึ้น ซึ่งจะต้องลงทุนดังนี้
ค่าซื้อเครื่องจักร และค่าก่อสร้าง

๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท.

ค่าซื้อที่ดิน ๕๐,๐๐๐ บาท.

เป็นทุนสำหรับหมุนเวียน ๔๐,๐๐๐ บาท.

เป็นค่าซื้อโรงงาน ทำกระดาษที่มีอยู่

แล้ว ๑๕๐,๐๐๐ บาท.

รวม จะต้อง มีทุนทั้งสิ้น เป็นจำนวนเงิน

๑,๕๔๐,๐๐๐ บาท.

โครงการโรงงานทำกระดาษขึ้น กระดาษ
กลาโหมมีความประสงค์จะใคร่ให้ประชาชน
ได้มีส่วนในการสร้างและประกอบการอุตสาหกรรม
คราวนี้ด้วย ๕๐%/. ส่วนอีก ๕๐%/. เป็น
ของรัฐบาล ส่วนของรัฐบาลนี้กระดาษกลา
โหมมีอยู่แล้ว หรือตีเป็นราคาเงินได้ คือ:—

— ที่ดินโรงทหารจังหวัดกาญจนบุรีคิด
เป็นราคาเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท.

— โรงงานทำกระดาษของกรมแผนที่
คิดเป็นราคาเงิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท.

— เงินทุนของกรมแผนที่ฝากกระทรวง
การคลังไว้จะถอนได้ ๒๕๐,๐๐๐ บาท.

— ยังขาดเงินลงทุนอันเป็นส่วนหนึ่งของ
รัฐบาลจะต้องออกอีก ๓๔๕,๐๐๐ บาท.

รวมเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลจะต้องออกทั้ง
สิ้น (๕๐%/.) เป็นจำนวนเงิน ๗๙๕,๐๐๐ บาท.

เงินทุนส่วนของรัฐบาลจะต้องออกซึ่งยัง
ขาดอยู่ ๓๔๕,๐๐๐ บาทนี้ กระทรวงกลาโหม
ใคร่จะขอให้กระทรวงการคลังจ่ายอุดหนุนโดย
ตั้งงบประมาณพิเศษให้หรือจ่ายเงินลงทุนให้
เป็น ๒ งวดดังนี้ :—

จ่ายใน พ.ศ. ๒๔๗๗ เงิน ๑๔๕,๐๐๐
บาท.

จ่ายใน พ.ศ. ๒๔๗๘ เงิน ๒๐๐,๐๐๐
บาท.

รวมเป็นเงินที่กระทรวงการคลังจ่ายอุด
หนุนในการนี้ ๓๔๕,๐๐๐ บาท.

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีตกลงให้ตั้งเรื่อง
ให้กระทรวงการคลังพิจารณา.

กรมแผนที่ได้รับคำสั่งให้ดำเนินงานเรื่อย
มา ปัญหาเรื่องบริษัทจะควรเป็นหุ้นส่วน
ตามสัญญาหรือหุ้นส่วนบริมลัทธิ หรือทั้ง ๒ อย่าง

เรื่องนี้ได้ทำรอรองผู้บัญชาการทหารบก และ
พระลาร์ลาลันด์พลซันท์ ที่ลุดได้ไปหาหรือหลวง
ประดิษฐ์มนูธรรม ได้รับคำแนะนำมาว่า
“ควรตั้งเป็นบริษัทหุ้นส่วนสามัญ”

เมื่อตกลงลักษณะของบริษัทแล้ว ผู้บัญชา
การทหารบก จึงได้มีหนังสือเชิญไปยังผู้ที่
เห็นสมควรจะช่วยดำเนินการ มี:—

พ.อ. พระวิชิตเนติศาสตร์ ประสงค์
ปรึกษา ทางกฎหมาย.

พระยามโหฬารย์ ประสงค์ปรึกษา
ทางพาณิชย์.

พระลาร์ลาลันด์พลซันท์ ประสงค์
ปรึกษา ทางพาณิชย์.

นายเซ่งหลี ถืออำรุง ประสงค์ปรึกษา
ทางพาณิชย์.

พระยาศัลวิธานิเทศ ประสงค์ปรึกษา
ทางการช่าง.

พ.อ.พระอุดมโยธาธิยุต ประสงค์ปรึกษา
ทางการช่าง.

นายประจวบ บุณนาค ประสงค์ปรึกษา
ทางเคมีและวิทยาศาสตร์.

ณคราวประชุมกรรมการครั้งแรกที่ ๑ ที่
วังปารุสกวัน พ. อ. หลวงพิบูลสงคราม(ขณะ
นั้นเป็น พ. ท.) รองผู้บัญชาการทหารบก
เป็นประธานในการประชุมผลของการประชุม
ครั้งนี้ เห็นควรให้เพิ่มกรรมการอีก ๓ นาย
คือ นายเต็ก โทเมศ นายเอ็กโป้ย วิลกุล
นายตัว ลพานุกรม ฉะนั้น กรรมการเริ่ม
จึงมี:—

พ. อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา ผู้เริ่ม
และผู้ประสานงาน

พ.อ. หลวงพิบูลสงคราม (เวลานั้นยัง
เป็น พ.ท.) ผู้เริ่มและผู้ประสานงาน.

พระยามโหฬารย์ ผู้ชำนาญการค้า.

พระสารสาสน์พลขันธ์ ผู้ชำนาญ
การค้า.

นายเซ่งหลี ลืออำรุง ผู้ชำนาญการค้า.

นายเอ็กโป้ย วิสกุล ผู้ชำนาญการค้า.

นายเต็ก โกเมศ ผู้ชำนาญการค้า.

นายประจวบ บุนนาค ผู้ชำนาญทาง
เคมีและวิทยาศาสตร์

นายท้ว ลพานุกรม ผู้ชำนาญทางเคมี
และวิทยาศาสตร์.

หลวงปฐพีพิจารณ์ ผู้ชำนาญในการ
ทำกระดาษ.

พ.อ. พระวิจิตรเนติศาสตร์ ผู้ชำนาญ
ทางกฎหมาย.

พระยาคลังวิธานนิเทศ เทพนาคทางช้าง.
 พ.ท. พระอุดมโยธาธิยุต เทพนาค
 ทางช้าง.

พ.อ. พระรณรัฐวิภาคกิจ เจ้าหน้าผู้
 ดำเนินการ.

กรรมการริเริ่มได้ดำเนินการ มีการออก
 หนังสือชักชวนให้ซื้อหุ้นและจดทะเบียน
 หนังสือบริคณห์สนธิ เมื่อ ๒๖ เมษายน ๒๔๗๗
 และเมื่อขายหุ้นได้หมดแล้ว จึงจดทะเบียน
 เป็นบริษัท ตั้งนามว่า “บริษัทกระดาษสยาม
 จำกัด” จดทะเบียนเมื่อ ๒๘ กันยายน ๒๔๗๗
 เมื่อจดทะเบียนเป็นบริษัทแล้ว จึงหมดหน้าที่
 ของกรรมการริเริ่ม.

ตอนเป็นบริษัท

บริษัทได้เรียกประชุมผู้ถือหุ้นครั้งแรก
เมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๔๗๗ ที่ประชุมได้ตกลง
กันตั้งให้ผู้เล่นเป็นกรรมการ ดำเนิน
การของบริษัทคือ:—

กรรมการที่ปรึกษา

พล. อ. เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน.
พล. ร. ต. พระยาศรัยทนต์เสนี ร. น.
พ. อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา.
พ. อ. หลวงพิบูลสงคราม.
พ. ท. พระสารสาสน์พลชั้นธ์.

กรรมการอำนวยการ

พล. ต. พระยาศัลวิธานนิเทศ.
พระยามไหสวรรย์.
พ. อ. พระยาศักดาตยภตธ.

พ. อ. พระวิชิตเนติศาสตร์.

พ. อ. พระรณรัษฎวิภาคกิจ.

พ. อ. พระอุดมโยธายัต.

พ. ท. หลวงเล็กรังษิณ.

นายเซ่งหลี ล้ออำรุง.

นายเอ็กโป้ย วิสกุล.

นายเต็ก โกเมศ.

นายบุญศิริ ศิริสัมพันธ์.

ต่อมารัฐบาลได้ตั้งกรรมการขึ้นอีกคณะ
หนึ่ง เรียกชื่อว่า กรรมการดูแลผลประโยชน์
ของรัฐบาลในบริษัทรถกระดาดสยาม จำกัด ซึ่ง
มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการเป็น
ประธานโดยตำแหน่ง กับมี:—

พล. ต. พระยาคลังวิธานนิเทศ.

พระยาไชยยศสโมสร.

พ. อ. พระยาคลังดาตุลยัต.

พ. อ. พระวิชิตเนติศาสตร์.

พ. อ. พระรณรัฏฐวิภาคกิจ.

พ. อ. พระอุดมโยธายัต.

พ. อ. หลวงเสรีเริงฤทธิ.

๗
เป็นกรรมการ.

ในการเลือกขอเครื่องจักรทำกระดาษ
ได้มีกรรมการอีกคนหนึ่ง เรียกนามว่า
กรรมการพิจารณาเลือกขอเครื่องจักร ซึ่ง

มี:—

๑. น. อ. พระชำนาญนาวกุล ร. น.

๒. พ. อ. พระเวชยันต์รังษฤทธิ.

๓. ร. อ. วิเชียร สัตันตานนท์.

๔. หลวงวิฑูรวิธีกุล.

๕. หลวงประสิทธิ์กลมัย.

๖. หลวงสุมานอัสนี.

๗. หลวงปฐพีพิจารณ์

ชุดแรก

๘. พระยาสิทธิการบรรจง.	} เพิ่ม
เติม
ตอน
หลัง
๙. พระยาอนุรัตน์วรักษ์.	
๑๐. น.อ. พระประกอบกลกิจ ร.น.	
๑๑. พระประกอบยันตรกิจ.	
๑๒. น.ท. หลวงจรัสจักราวุธ ร.น.	
๑๓. หลวงไกรฤกษ์ราชเลวี.	
๑๔. น.ท. หลวงชำนาญการ ร.น.	

หมายเหตุ เพราะ ร.อ. วิเชียร ลุดัน
 ตานนท์ ตีตราการจำเป็นอย่างอื่น ร.ท.
 บุญธรรม วัฒนวิทย์ มาทำหน้าที่แทน ต่อมา
 หลวงวิศิษฐ์วิจิตร แทน.

ในการทำสัญญาขอเครื่องจักร ได้มี
 กรรมการอีกคณะหนึ่ง เรียกว่ากรรมการร่าง
 สัญญา ซึ่งมีฝ่ายผู้ขอ คือ:—

พระยาไชยยศสมยัต.

พล.ต. พระยาวิไลวิธานนิเทศ.

พ.อ. พระวิชิตเนติศาสตร์.

พระวุฒิศาสตร์เนติญาณ.

พระสาโรชรัตนนิมมานก์.

พ.อ. พระรณรัฎฐวิภาคกิจ.

หลวงปลื้มพิพัชร.

ฝ่ายผู้ขาย คือ :—

นาย เย, เค. แฮนฮาร์ด (ผู้จัดการห้าง
บี.กริม ๑)

นาย ยี. ซิมเมอร์แมน (นายช่าง)

นาย คับปลิวมันน์ (ฟอยล์ส่งมา)

พระยาเทพวิฑูร.

ก็มีกรรมการทำรายการเห็นสมควรต่อท้าย

สัญญาอีก คือ :—

พระยาลักษณดิการบรรจง.

พระประกอบยันตรกิจ.

หลวงประสิทธิ์กมลย์.

หลวงปู่พิพัชารณ.

กรรมการทุกประเภทได้ดำเนินการตาม
หน้าที่ตลอดมาจนถึงก่อนวันทำสัญญาซื้อ
เครื่องจักร บริษัทได้เจรจากับธนาคารสยาม
กัมมาจล จำกัด ขอร้องให้ธนาคารค้ำประกัน
ในการจ่ายเงินค่าซื้อเครื่องจักร เพราะร่าง
สัญญามีว่าทั้ง ๒ ฝ่ายต้องให้ธนาคาร นายน
ผู้ค้ำประกันธนาคารตอบว่ารับเป็นผู้ค้ำประกัน
ได้เท่าตัวเงินที่บริษัทมีฝากอยู่ แต่บริษัทมี
เงินฝากเพียง ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท น้อยกว่า
ราคาเครื่องจักรและค่าก่อสร้าง บริษัทจึง
ได้หันไปหารัฐบาลขอให้รัฐบาลรับรองฐานะ
ของบริษัทต่อธนาคารสยามกัมมาจลจำกัดโดย
บริษัทคิดว่า เมื่อทำสัญญาซื้อเครื่องจักร

แล้วจะเรียกหุ้นเพิ่ม หรือมีคะแนนก็ออกดีเป็น
 เจอร์ หรือจำนำ แต่รัฐบาลไม่ยอมรับรับรอง
 เพราะไม่ต้องกับนโยบายของรัฐบาล เมื่อ
 บริษัทได้ถูกตัดจากรัฐบาลเช่นนั้น กรรมการ
 อำนวยการจึงได้ประชุมปรึกษากันเมื่อวันที่
 ๑๘ ธันวาคม ๒๔๗๘ มีความเห็นว่า เมื่อ
 รัฐบาลไม่รับรองฐานะของบริษัทฯ บริษัทก็ไม่สามารถจะ
 ทำสัญญาขอเครื่องจักรได้ เพราะ
 การเรียกหุ้นเพิ่มจากเอกชนโดยเฉพาะอีก ๕
 แสน ๒ หมื่น บาทนั้น คงไม่สามารถจะเรียกได้
 ทั้งวิธีอื่นที่ดำริไว้ก็คงไม่สำเร็จ แต่เพราะได้
 คำนึงอยู่ว่าการทำกระดาษเป็นงานอุตสาหกรรม
 ที่สำคัญส่วนหนึ่ง และทั้งบริษัทก็ได้
 เริ่มดำเนินการมาจนถึงขั้นที่จะทำสัญญาขอ
 เครื่องจักรได้แล้ว เพื่อให้อุตสาหกรรมชิ้นนี้
 คงรูป ที่ประชุมจึงลงมติให้มีหนังสือถามไป

ยังรัฐบาลอีกว่า ถ้าจะขายหุ้นและโอนกิจการ
ของบริษัทให้แก่รัฐบาล รัฐบาลจะรับหรือ
ไม่ รัฐบาลตอบมาใจความว่า เมื่อบริษัท
เสนอขายหุ้นและโอนกิจการให้ รัฐบาลก็รับ
ซื้อ ส่วนราคาเท่าใดนั้นให้เป็นหน้าที่ของ
กระทรวงการคลังที่จะทำความตกลงกับบริษัท
และเพื่อมิให้กิจการของบริษัทต้อง ชะงักอยู่
ให้บริษัทดำเนินการเซ็นสัญญากับห้าง บี.กริม
ได้.

ฉะนั้น บริษัทจึงได้ทำสัญญาซื้อขาย
เครื่องจักรกับห้าง บี.กริม เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๗๘ แล้วโอนกิจการให้แก่รัฐบาล
เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๔๗๘.

ตอนเป็นของรัฐบาล

รัฐบาลได้มอบงานให้กระทรวงกลาโหม
ดำเนินการ เพื่อยะกระทรวงกลาโหมมีโรง

งานทำกระดาษอยู่แล้ว กระทรวงกลาโหม
ได้ทำสัญญาโอนสิทธิ์เรียกร้องระหว่างบริษัท
กระดาษสยาม จำกัด กับกระทรวงกลาโหม
และได้ทำสัญญาแปลงหนี้ระหว่างห้าง
บี.กริม ๆ ตัวแทนบริษัทเจ.एम.ฟอยท์ เมื่อ
วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๘ แล้ว กระ
ทรวงกลาโหมได้มอบงานให้กองทัพบกฯ ตั้ง
ให้กรมแผนที่ปฏิบัติงานตลอดมา เมื่อกรม
แผนที่ได้รับคำสั่งแล้ว จึงเริ่มดำเนินการตาม
ลำดับดังต่อไปนี้:—

๑. รายงานขอให้ตั้ง กรรมการ พิเศษ
เพื่อพิจารณาราคาประมูลการก่อสร้าง และ
ควบคุมรับผิดชอบการก่อสร้าง กระทรวง
กลาโหมได้ตั้งผู้มีนามต่อไปนี้เป็น กรรมการ
พิเศษ คือ:—

พ.อ. พระรณรัฐวิภาคกิจ กรมแผนที่

พ.อ. พระพิศาลคัลยกรณ กรมแผนที่

พ.อ. พระวิชิตเนติศาสตร์ กรมพระ

ธรรมานุญ

พ.ต. ขุนพิลัษฐียุทธโยธา กรมยุทธ
โยธาฯ

ร.อ. สรรใจบุณนาคร.น. กองทัพเรือ

ร.ท. ปราโมทย์ เขยนาค กองทัพ
อากาศ.

ต่อมา พ.อ. พระพิศาลคัลยกรณย้ายไป
อยู่กรมช่างแสงทหารบก ทางกรมได้ตั้งให้
ร.อ.อ. หลวงวิศัลย์วิธีกัล แทน และได้
ปฏิบัติหน้าที่อยู่จนสำเร็จงาน.

พ.อ. พระวิชิตเนติศาสตร์ ย้ายไปรับ
ราชการที่อื่น ได้ตั้งให้ พ.ต. อัมพร ศรี

ไชยย่นต์ แทน และได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่จน
สำเร็จงาน.

พ.ต. ชุนพิสิษฐ์ยุทธโยธาบวัย ทางการ
ได้ตั้งให้ พ.ต. หลวงศักดิ์พลฤทธิ์แทนแล้ว
พ.ต. หลวงศักดิ์พลฤทธิ์ออกจากประจำการ
ทางการได้ตั้งให้ ดร. จ่าง รัตนะรัต แทน และได้
ปฏิบัติหน้าที่อยู่จนสำเร็จงาน.

ร.ท. ปราโมทย์ เชนนาค ลาอุปสมบท
ทางการได้ตั้งให้ ร.อ. เขียน โสมนะพันธ์
แทน และได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่จนสำเร็จงาน.

ร.อ. สรรใจ บุณนาค ร.ฉ. ลาอุปสมบท
ทางการได้ตั้งให้ ร.ต. หม่อมหลวงสน—
ธณธยาย อัครเลนา ร.น. แทน และปฏิบัติ
หน้าที่อยู่จนสำเร็จงาน ฯ ล ฯ

๒. ดำเนินการประมูล การออกแบบ
ก่อสร้างและตรวจลักษณะดินตรงที่จะทำ
การก่อสร้าง.

ผลของการประมูลได้แก่บริษัทครีตเตียนี
 และนิลสันฯ เป็นราคาค้างนี้ :—

ค่าควบคุมการก่อสร้างเงิน ๘,๐๐๐ บาท
 (เพราะบริษัทครีตเตียนีประมูลการก่อสร้าง
 บางตอนได้ จึงได้ตัดค่าควบคุมออก คงจ่ายให้
 บริษัทนเป็นค่าควบคุม ๓,๕๐๐ บาท) ค่าตรวจ
 ลักษณะดินและค่าออกแบบ ๑๒,๐๐๐ บาท
 รวม ๒๐,๐๐๐ บาท สัญญาลงวันที่ ๓๐ มีนาคม
 ๒๔๗๘.

๓. ดำเนินการประมูลการก่อสร้าง

ก. ครั้งที่ ๑ (มีโรงทำแผ่นกระดาษ; ทำ
 กระดาษสำเร็จและโรงเชื่อม) บริษัทครีตเตียนี

และนิลชั้นๆ เป็นผู้ได้ในราคาจำกัด ๘๖,๕๐๐ บาท สัญญาลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๔๗๙ เริ่มก่อสร้างเมื่อ ๒๙ กรกฎาคม ๒๔๗๙ เสร็จตามสัญญาเมื่อ ๒๔ เมษายน ๒๔๘๐

ข. ครั้งที่ ๒ (มีโรงทำไฟฟ้า, โรงทำโซดากลั๊บกีน, โรงทำคลอรีน, โรงบดไม้ไผ่, ถังน้ำขุ่น, ถังน้ำใส, ถังน้ำสูง, โรงกรองน้ำ) บริษัทยูนิเวอร์แซลคิสตริบิวเตอร์กับนายตัน บังหยิน (ร่วมทุนฝ่ายละครึ่ง) เป็นผู้ได้คิดตามราคาหน่วยเป็นราคาประมูล ๑๓๕,๓๐๐ บาท ราคาเมื่อจ่ายจริง ๑๓๔,๓๒๒.๑๖ บาท สัญญาลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๔๗๙ เริ่มก่อสร้างเมื่อ ๙ สิงหาคม ๒๔๗๙ เสร็จเมื่อ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๘๐ (รายงานทำซ้ำผิดสัญญาได้รับอนุญาตให้ต่อสัญญาได้ ๖๖ วัน แต่ยังไม่เสร็จ ต้องถูกปรับโดยสัญญาเพิ่มเติม ๑๐ วัน เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท)

ค. ครึ่งที่ ๓ (มีโรงทำเยือกกับถังเก็บ
ตะกอน, ปล่องไฟ) บริษัทคริคเตียนีฯ
เป็นผู้ได้คิดตามราคา หน่วยเป็น ราคา ประมูล
๑๓๐,๔๒๗.๗๐ บาท ราคาเมื่อจ่ายจริง
๑๒๖,๖๑๖.๕๔ บาท สัญญาลง ๒๑ พฤศจิกายน
๒๔๗๙ เริ่มก่อสร้างเมื่อ ๒๑ พฤศจิกายน
๒๔๗๙ เสร็จเมื่อ ๑๖ ตุลาคม ๒๔๘๐.

ฅ. ประมูลการก่อสร้างรายอื่น ๆ.

๑. การก่อสร้างโรงสูบน้ำขึ้นจากแม่น้ำ
นายฮิน ยี่หื้อฮินก็ ประมูลได้ในราคา
หน่วย ๘,๐๙๖.๓๕ บาท สัญญาลงวันที่ ๕
พฤษภาคม ๒๔๘๐.

๒. การจ้างทำปล่องระบายอากาศ
บริษัทคริคเตียนีฯ รับจ้างทำในราคาจำกัด
๑,๗๔๐ บาท สัญญาลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม
พ.ศ. ๒๔๘๐.

๓. ค่าสร้างถังเหล็ก ๑ ใบ นายฮง
อึ้งนิกีเชียงวอกี ประมูลได้ในราคาจำกัด
๓,๔๕๐ บาท สัญญาลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม
พ.ศ. ๒๔๘๐.

๔. ค่าสร้างคลังเก็บกระดาศที่
กาญจนบุรี นายชนนัยนลกุล ยี่ห้อเว้งฮง
ประมูลได้ในราคาจำกัด ๔,๘๐๐ บาท สัญญา
ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๘๐.

๕. ค่าสร้างถังคอนกรีต ๔ ใบ บริษัท
คริคเตียนนี่ ประมูลได้ในราคาจำกัด ๑,๓๔๓
บาท สัญญาลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๔๘๐.

๖. ค่าสร้างรางท่อคอนกรีต นายฮิน
ยี่ห้อฮินกี ประมูลได้ในราคาจำกัด ๗,๐๗๓
บาท สัญญาลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๔๘๐.

๗. ค่าสร้างถังเก็บคัม นายฮิน ยี่ห้อ
ฮินกี ประมูลได้ในราคาจำกัด ๑,๒๖๗ บาท
สัญญาลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๔๘๐.

๘. ค่าสร้างสะพานลาด เพื่อนำพื้น
ชั้นใต้เตาของโรงไฟฟ้า นายอิน ยี่ห้ออินก
ประมูลได้ในราคาจำกัด ๗๘๓ บาท สัญญา
ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๔๘๐.

๙. ค่าสร้างถังเหล็ก ๕ ถัง นาย
หลี่จัน อู้ออบไทหว่อ ประมูลได้ในราคาจำกัด
๗,๖๖๐ บาท สัญญาลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์
๒๔๘๐.

๑๐. ค่าย้ายและสร้างสโมสร์ (โรง
ตำรวจภูธรเก่าที่รื้อไปไว้ ได้ย้ายและปลูก
สร้างดัดแปลงเป็นสโมสร์) นายเต็งลิวเซ็ง
ยี่ห้อเต็งย่งฮวด ประมูลได้ในราคาจำกัด
๑,๗๔๕ บาท สัญญาลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์
๒๔๘๐.

๑๑. ค่าสร้างที่ระบายน้ำ นายอิน
ยี่ห้ออินก ประมูลได้ในราคาจำกัด ๒๖๐ บาท
สัญญาลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๐.

๑๒. คำสร้างชานยกพื้นในโรงบด
ไม้ไผ่ บริษัทยูนิเวอร์แซลฯ และนายต้น
บึงหยิน รับทำตามราคาหน่วยในวงเงินไม่
เกิน ๘๐๐ บาท ตามหนังสือของแผนกทำ
กระดาษ ที่ ๒๐๘๖/๘๐ ลง ๑ กุมภาพันธ์
๒๔๘๐.

๑๓. คำสร้างห้องแถวสำหรับคนงาน
นายเต็งลิ่วเซ็ง เป็นผู้ประมูลได้ในราคาจำกัด
๑๘,๘๕๐ บาท สัญญาลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน
๒๔๘๑.

๑๔. คำสร้างบ้านสำหรับเจ้าพนักงาน
บริษัทนครไทย โดยนายจรัส ตรีสุตรเป็นผู้
ประมูลได้ในราคาจำกัด ๔,๖๐๐ บาท สัญญา
ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๘๑.

คำสร้างคลังเก็บกระดาษที่สามเสน
นายคุณิก เป็นผู้ประมูลได้ในราคาจำกัด

๗,๗๔๕ บาท สัญญาลงวันที่ ๒๘
กรกฎาคม ๒๔๘๑.

๑๕. ค่าสร้างประตูเข้าโรงงานทำกระ
ดาษที่กาญจนบุรี นายอิน ยี่ห้ออินกั ประมูล
ได้ในราคาจำกัด ๑,๔๕๔ บาท สัญญาลงวันที่
๒๐ มิถุนายน ๒๔๘๑.

๑๖. ค่าสร้างที่ทำการที่โรงทำกระดาษ
กาญจนบุรี นายอิน ยี่ห้ออินกั ประมูลได้ใน
ราคาจำกัด ๙,๐๗๕ บาท สัญญาลงวันที่ ๒๐
มิถุนายน ๒๔๘๑.

รวม = ๔๔๙,๓๓๐.๐๕ บาท = ก

๔. งานที่มอบให้กรมยุทธโยธาทหาร
บกสร้างให้ คือ:—

๑. ค่าสร้างโรงเก็บ วัสดุดิบ ๑ หลัง
๑๐,๗๒๔.๖๓ บาท.

๒. ค่าซื้อและสร้างสถานที่ตำรวจภธร
(ซื้อแล้วสร้างให้ใหม่เพราะอยู่ในพื้นที่โรง
งาน) ๑ หลัง ๙,๐๐๐ บาท.

๓. ค่าสร้างทางลาด ๑ แห่ง ๕,๘๐๗.๕๑
บาท.

๔. ค่าสร้างบ้าน (ชั้นนายพัน) ๒ หลัง
กับค่าสร้างบ้าน (ชั้นนายร้อย) ๓ หลัง
๑๘,๙๙๙.๕๓ บาท.

๕. ค่าสร้างห้องแถวสำหรับพนักงาน
๒ แถว ๑๘,๖๙๑.๘๓ บาท.

๖. ค่าสร้างห้องแถวสำหรับคนงาน ๑
แถว ๖,๗๕๐ บาท.

๗. ค่าสร้างคลังพัสดุกระตาศที่บ้านโป่ง
๑ หลัง ๔,๖๙๕ บาท.

๘. ค่าสร้างสะพานไม้ข้ามทางลาด ๑
สะพาน ๑,๖๙๘.๘๖ บาท.

๙. ค่าสร้างลานที่วางไม้ไฟ ๑ แห่ง
๑,๔๘๘.๖๓ บาท.

๑๐. ค่าตัดแปลงที่ทำการ ๑,๐๘๘.๗๓
บาท.

๑๑. ค่าซ่อม ๑๔ ที่ ๑,๓๖๘.๐๑ บาท.

๑๒. ค่าโรงเก็บรถยนต์ ๑ หลัง
๒,๒๘๘.๘๒ บาท.

๑๓. ค่าสร้างที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิง ๑
แห่ง ๘๘๘ บาท.

รวม = ๘๘,๖๓๘.๒๘ บาท = ข

๕. ค่าก่อสร้างที่แผนกทำกระดาษาได้
รับอนุญาตให้อำนาจการสร้างเอง และ
ได้สร้างไปแล้ว คือ :-

๑. ค่าสร้างที่รักษาพยาบาล ราคา
๓๘๒ บาท.

๒. ค่าสร้างบ่อน้ำใช้ราคา ๑,๖๒๙.๕๐
บาท.

๓. ค่าสร้างโรงขายอาหาร ราคา
๑,๐๐๐ บาท.

๔. ค่าสร้างคลังเก็บของ ราคา ๑,๑๐๐
บาท.

๕. ค่าสร้างแพเก็บรถยนต์ ราคา
๖๐๐ บาท.

๖. ค่าสร้างร้วลดหนาม เล้าคอนกรีต
ราคา ๔๔๗ บาท.

๗. ค่าสร้างหลักถาวรสำหรับผูกแพไม้
ไผ่ ราคา ๒,๔๐๐ บาท.

รวม = ๗,๕๖๘.๕๐ บาท = ค

๖. ค่าเครื่องประกอบการก่อสร้างที่
ซื้อแล้วโดยทำสัญญา

๑. ค่าเรือยนต์กาโล ๑ หลัง ๔,๐๐๐
บาท.

๒. ค่าท่อขนาด ๑๖ นิ้ว, ๑๒๑.๖๖ บาท.
๓. ค่าเหล็กรั้วเตา ๑,๖๓๘ บาท.
๔. ค่าถังละลายสารส้ม ๒ ใบ ๓๓๐ บาท.
๕. ค่าถังเก็บน้ำกลั่น ๑ ใบ ๑๔๕.๑๕ บาท.
๖. ค่าสายเคเบิล ๑๗๔ ม. ๘๐๐ บาท.
๗. ค่ารางไม้ติดต่อเครื่องกรองเยื่อลำ
รางกักทรายหน้าตก ๘๕๕.๘๕ บาท.
๘. ค่ารางไม้กระจายน้ำต่าง ๓ ราง
๑๐๗.๕๐ บาท.
๙. ค่าหีบเก็บเยื่อจากตะแกรง ๑๑๒ บาท.
๑๐. ค่าทางกรองเยื่อ ๓ ราง ๓๗ บาท.

๑๑. ค่าทาง กรองเยื่อ ทำให้เยื่อหุ้ม
๑๘๐ บาท.

๑๒. ค่ามีดตัดไม้ไผ่ ๒๔ เล่ม ๑,๕๔๖
บาท.

๑๓. ค่าแกนไม้ม้วนกระดาษ ๕๐ อัน
๑๕๕ บาท.

๑๔. ค่าท่อไล่ไก่ ๔๘๐ บาท.

รวม = ๑๖,๐๕๘.๓๖ บาท = ง

๗. ค่าเครื่องประกอบ การก่อสร้างที่
ซื้อและทำไปแล้วโดยได้รับอนุญาต คือ :—

๑. ค่าพิมพ์แบบและแผนผัง (จ้างกรม
แผนที่พิมพ์) ๑,๒๐๖.๘๔ บาท.

๒. ค่าแรงช่างปูน ๒๔๘.๔๗ บาท.

๓. ค่าเหล็กทงฉากสำหรับถัง ๑๘
บาท.

๖๓

๔. ค่าซื้อไม้ทำฝาปิดช่องต่างๆ ๓๓๖.๓๓
บาท.

๕. ค่าไม้ล็ก ทำตู้และโต๊ะในโรงงาน
๑,๓๓๕ บาท.

๖. ค่าทอเหล็กติดต่อระหว่างโรงงาน
๑๖,๗๖๖.๘๐ บาท.

รวม = ๑๘,๘๑๑.๕๔ บาท = ๑

๘. ค่าเครื่องประกอบการก่อสร้างที่จัด
ซื้อเอง (ซื้อแล้ว) โดยได้รับอนุญาต
คือ :-

ค่าซื้อซีเมนต์	๘๑,๘๘๐.๓๗	บาท
„ กรวด	๑๕,๒๖๘.๕๐	„
„ ทราย	๗,๘๑๔.๓๘	„
„ อิฐ	๑๓,๕๕๕.๘๐	„
„ ไม้หมอน	๔๑๓.๖๐	„

ค่าซื้อเสาเข็ม ๒๒๐.๘๐ บาท

„ ปูนขาว ๘๗.๕๐ „

„ หิน ๒,๓๗๕.๐๐ „

รวม = ๑๒๑,๗๓๕.๘๗ บาท = ๓

๘. ค่าก่อสร้างที่ยังไม่ได้สร้าง

๑. ค่าสร้างที่ทำการแผนกท่ากระดานที่
สามเล่น ในราว ๖,๐๐๐ บาท.

๒. ค่าสร้างบ้านสำหรับเจ้าพนักงานที่
สามเล่น ในราว ๒,๐๐๐ บาท.

๓. ค่าสร้างบ้านและห้องแถวให้เจ้า
พนักงานและคนงานรักษาแพไม้ไผ่ (คนละ
ฝั่งกับที่ตั้งโรงงานท่ากระดาน) อาศัย ใน
ราว ๑,๐๐๐ บาท.

๔. ค่าสร้างหลักและโรงสำหรับกองพื้น
ในราว ๑,๐๐๐ บาท.

๕. ค่าสร้างและซื้อสิ่งของประกอบการ
สร้างต่าง ๆ ในราว ๒๑,๖๔๗ บาท.

รวม = ๓๑,๖๔๗ บาท = ชม

๑๐. ค่าเครื่องประกอบการก่อสร้างที่ยัง
ไม่ได้ซื้อ

๑. ค่าเครื่องหุ้มท่อท่อ ราคาในราว
๓,๖๐๐ บาท.

๒. ค่าเครื่องประกอบการไฟฟ้า ราคา
ในราว ๖,๐๐๐ บาท.

๓. ค่าเครื่องท่อน้ำประปา ราคาในราว
๑๐,๐๐๐ บาท.

๔. เครื่องแยกน้ำออกจากเยื่อ ราคาใน
ราว ๘,๘๓๕ บาท.

๕. เครื่องกว้านขนาด ๗.๕ ตัน ราคา
ในราว ๓,๐๐๐ บาท.

๖. ค่าซื้ออิฐบางบัวทอง ราคาในราว
๔,๐๐๐ บาท.

๗. ซื้อซีเมนต์ราคาในราว ๒,๕๐๐ บาท.

รวม = ๓๗,๘๓๕.๐๐ บาท = ช

ก + ข + ค + ง + จ + ฉ + ช = ราคาก่อ
สร้าง = ๓๗,๘๓๕.๓๖ บาท.

๑๑. เงินเดือน

ก่อนเปิดโรงงานต้องจ่ายเงินเดือนให้เจ้า
หน้าที่ต่าง ๆ เป็นเงิน ๒๐,๕๔๐ บาท.

๑๒. ค่าใช้จ่าย ก่อนเปิดโรงงาน

ค่าใช้จ่ายแบ่งเป็น ๒ ประเภท.

๑. ค่าซื้อวัตถุดิบ ได้แก่ แกรดยนต์
รถเข็น ถังเหล็ก เครื่องคว้าน สับกิ่ง อดตัด
โนมัท เครื่องดับเพลิง เลื่อนสำหรับยกของ

โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องซึ่งน้ำหนัก เครื่องมือ
เครื่องใช้สำหรับโรงงาน ฯ ล ฯ กับสิ่งของเบ็ด
เตล็ดต่าง ๆ.

รวมทั้งสิ้นถึงสิ้นเดือนสิงหาคม ๒๔๘๑

เงิน ๔๔,๐๒๙.๓๖ บาท.

๒. ค่าซื้อวัตถุดิบไม่ถาวร ได้แก่ค่าเครื่อง
เขียนค่าตัวตราไปรษณีย์และค่าโทรเลข ค่า
ซ่อมแซมรถยนต์ ค่าไปดูการต่างประเทศ
ค่าบ่วยการ ค่าประกัน ค่าแรงงาน ค่าเบี้ย
เลี้ยงเดินทาง ฯ ล ฯ กับค่าซื้อสิ่งของเบ็ดเตล็ด
ต่าง ๆ.

รวมทั้งสิ้นถึงสิ้นเดือนสิงหาคม ๒๔๘๑

เงิน ๖๙,๓๖๐.๘๗ บาท.

รวมเป็น ค่าใช้สอยก่อนเปิดโรงงาน

๑๑๓,๓๙๐.๒๓ บาท,

๑๓. ค่าขอสัมภาระและวัตถุดิบก่อน
เปิดโรงงาน.

ซื้อแล้ว	๕๒,๔๑๙.๙๑ บาท.
ยังไม่ได้ซื้อ	๑๒,๖๖๙.๐๙ บาท.
รวมทั้งสิ้น	๖๕,๐๘๘.๐๐ บาท.

๑๔. โสหุ่ยและทุนแท้

เมื่อเปิดโรงงานแล้ว ได้ประมาณไว้ว่า
จะต้องจ่ายเงินเป็นค่าโสหุ่ยและทุนแท้ ดังนี้:—

๑. บ. ก. แผนกทำกระดาษ.

มี บ. ก. กรุงเทพ ฯ, บ. ก. กาญจนบุรี
กองพัสดุ (กรุงเทพ ฯ) หมวดยพัสดุ (กาญจน
บุรี)

โสหุ่ย

๑. เงินเดือน	รวม ๖,๓๓๐ บาท
๒. ค่าเช่าที่	” ๑๕๐ ”

๓. ค่าเช่าโทรศัพท์ รวม ๑๐ บาท

๔. ค่าน้ำประปา „ ๕ „

๕. ค่าพาหนะ „ ๒๕๐ „

๖. ค่าไปรษณีย์

โทรเลข „ ๒๐ „

๗. ค่าเชื้อเพลิง „ ๖๐๐ „

๘. ค่าของใช้และ
เครื่องใช้ „ ๕๐๐ „

๙. ค่าใช้สอยเบ็ดเตล็ด รวม ๖๘๐ บาท

รวม = ก = ค่าโล่หุ้ม บ. ก. แผนกทำกระ

ดาษ รวม ๘,๕๔๕ บาทต่อ ๑ เดือน.

๒. โรงงานทำกระดาษสามเส้น.

มีกองทำกระดาษกองที่ ๑.

โสหุ่ย

๑. เงินเดือน รวม ๗๓๔ บาท.

๒. ค่ากระแสไฟฟ้า (แสงสว่าง)

รวม ๕๐ บาท.

๓. ค่าใช้สอย ราว ๕๐ บาท.

รวม = ข = ค่าโหล่ห่วยของโรงงานทำกระดาษสามเส้น ราว ๘๓๔ บาทต่อ ๑ เดือน.

ทุนแท้

๑. ค่าวัตถุดิบ (เศษกระดาษ, เยื่อ, ฟัน ฯลฯ ราว ๑,๓๗๐ บาท.

๒. ค่าวัตถุดิบ (ดินขาว, กาวสน, ปูนขาว, เกลือ ฯลฯ) ราว ๘๐๐ บาท.

๓. ค่าวัตถุดิบใช้กับเครื่องกรองน้ำ (กรวด, ทราย) เฉลี่ย ราว ๗๐ บาท.

๔. ค่าวัตถุดิบใช้กับเครื่องยন্ত্র (ตะแกรง ลวด, สายพาน) ราว ๖๐ บาท.

๕. ค่ากระแสไฟฟ้า (เดินเครื่อง—ยন্ত্র) ราว ๒,๕๐๐ บาท.

๖. ค่าน้ำประปา ราว ๖๐ บาท.

๗. ค่าน้ำมันหยอดเครื่อง ราว ๓๐ บาท.

๘. ค่าแรงงาน ราว ๑,๘๒๐ บาท.

รวม = ค = ทุนแท้ของโรงงานทำกระดาษ
สามเส้น ราว ๖,๘๑๐ บาทต่อ ๑ เดือน.

๓. โรงงานทำกระดาษกาญจนบุรี.

มีกองช่าง, กองทำเยื่อ, กองทำกระดาษ
ที่ ๒, กองเคมี.

โสหุ้ย

๑. เงินเดือน ราว ๒,๑๓๘ บาท.

๒. ค่าใช้สอย ราว ๑๕๐ บาท.

รวม = ข = ค่าโสหุ้ยของโรงงานทำกระ-
ดาษกาญจนบุรี ราว ๒,๒๘๘ บาทต่อ
๑ เดือน.

ทุนแท้

๑. ค่าวัตถุดิบ (ไม้ไม่พื้น ฯลฯ) ราว
๑๘,๒๔๐ บาท.

๒. ค่าวัสดุอะลูมิเนียม (เบ็งมัน, ดินขาว, ปูนขาว ฯลฯ) ราว ๗,๒๓๐ บาท.

๓. ค่าวัสดุใช้กับเครื่องกรองน้ำ (กรวด, ทราย) เฉลี่ยราว ๑๓๐ บาท.

๔. ค่าวัสดุใช้กับเครื่องยন্ত্র (ถ่ายพาน, ผ้าสักหลาด) ราว ๕๕๐ บาท.

๕. ค่าวัสดุใช้กับเตาไฟ (อิฐทนไฟ) ราว ๔๘๐ บาท.

๖. ค่าน้ำมันหยอดเครื่อง ราว ๔๕๐ บาท.

๗. ค่าแรงงาน ราว ๘,๒๐๓ บาท.

รวม = ง = ต้นแท้ของโรงงานทำกระดาษ กาญจนบุรี ราว ๓๖,๗๒๓ บาทต่อ ๑ เดือน.

รวม = ก ข ค ง = วงเงินทุนทำกระดาษ ของแผ่นดินทำกระดาษ ๑ เดือน ราว ๕๕,๒๐๐ บาท.

ได้ตั้งทุนหมุนเวียนไว้ ๓ เดือน.

∴ วงเงินลงทุนจึง = ๕๕,๒๐๐ × ๓ =
๑๖๕,๖๐๐ บาท.

๑๕. เครื่องจักร

ได้เลือกซื้อเครื่องจักรทำเยื่อ วิธี “ซัลเฟต” (การทำเยื่อทำได้หลายวิธี) ที่กรรมการเลือกวิธีนี้ โดยจุดประสงค์ใหญ่มี ๒ อย่าง.

๑. เป็นวิธีที่เขาทำสำเร็จและได้ผลดีมาแล้วหลายแห่ง เช่นอินเดีย

๒. เป็นวิธีที่ใช้วัตถุดิบซึ่งมีและหาได้ในประเทศสยาม อาทิเช่น ไม้ไผ่, แผลก, คาฯลฯ เกลือ, ปูนขาว, ดินขาว, ยางสน, แป้ง, คราม, ฯลฯ เป็นต้น.

โดยความรับผิดชอบของบริษัท เจ.เอ็ม. ฟูยท์ ตามสัญญา ฟูยท์ได้จัดส่งเครื่องจักรของดีบริษัทมา คือ :-

เครื่องทำเยื่อ, ทำกระดาษ, เป็นของ
บริษัทฟอยท์.

เครื่องทำไฟฟ้า และ มอเตอร์ไฟฟ้า,
เครื่องทำโคลรีน เป็นของบริษัทซีเมนต์ชัคเคิต.

หม้อน้ำและเครื่องประกอบ เป็นของ
บริษัทโบร์ลิก.

เครื่องทำโซดากลับคืน เป็นของบริษัท
แวกเก็นลิน แอนฮัยเนอร์.

ราคา

ราคาเครื่องจักรเมื่อเซ็นสัญญาข้อ
๙๘,๑๙๕ ปอนด์ คิดเป็นเงินสยาม
๑,๐๗๐,๗๒๕.๕๐ บาท (เทียบราคาแลกเปลี่ยน
๑ ปอนด์ = ๑๐.๙๐ บาท) ราคานี้เป็นราคา
เหมาส่งถึงกาญจนบุรี รวมทั้งการติดตั้ง และ
มีนายช่างควบคุม การทำเยื่อทำกระดาษ
และแนะนำ ๒ นายอยู่ด้วย ๖ เดือน นับแต่
วันติดตั้งเสร็จ.

โดยคำแนะนำของฟอยท์ให้ตัดเครื่องจักร
บางชิ้นออก คิดเป็นราคา ๖๐๘ ปอนด์ ๑๗
ชิลลิง ๙ เพนนี เพราะฉะนั้นราคาเครื่อง
จักรจึงเป็น ๙๗,๕๘๖ ปอนด์ ๒ ชิลลิง ๓
เพนนี หรือ ๑,๐๖๓,๖๘๘.๖๓ บาท (๑ ปอนด์
= ๑๐.๙๐ บาท)

จ่ายเงิน งวดแรกจ่ายเมื่อเซ็นสัญญา
๒๕% ของราคารวม (๙๘,๑๙๕ ปอนด์)
= ๒๔,๕๔๘ ปอนด์ ๑๕ ชิลลิง = ๒๖๗,๔๒๔.๖๘
บาท.

งวดที่ ๒ จ่ายตามคร่าวๆของมาถึงหน้า
น้ำลยาม ๒๕% ของราคารวม แต่เพราะได้
ตัดเครื่องจักรบางส่วนออกตามคำแนะนำของ
ฟอยท์ซึ่งบอกมาภายหลัง ฉะนั้นการจ่าย
เงินงวดที่ ๒ จึงเป็นดังนี้:—

จ่ายเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๔๗๔
ราคา ๘,๐๘๘—๐๕—๐๐ ปอนด์ =
๘๘,๒๓๐.๑๓ บาท.

จ่ายเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๔๗๔
ราคา ๘,๐๐๘—๑๑—๐๖ ปอนด์ = ๘๗,๒๕๓.๒๔
บาท.

จ่ายเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๔๗๔ ราคา
๓,๕๑๔—๑๖—๐๗ ปอนด์ = ๓๘,๒๘๙.๒๐
บาท.

จ่ายเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๔๗๔ ราคา
๔,๖๒๐—๑๓—๑๐ ปอนด์ = ๕๐,๓๓๕.๖๔
บาท.

รวม ๒๔,๒๔๔—๐๖—๐๒ ปอนด์ =
๒๖๔,๑๐๘.๒๑ บาท.

งวดที่ ๓ จ่ายตามราคาตัวแลกเงิน หลัง
จากของมาถึงแล้ว ๑๘ เดือน ๕๐% ของราคา
รวมหักด้วยราคาที่ได้ออกแล้ว คือ :—

๗๗

ตัวครบจ่ายวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๐
ราคา ๑๒,๘๕๘ — ๑๖ — ๐๐ ปอนด์ =
๑๔๑,๓๖๘.๗๓ บาท.

ตัวครบจ่ายวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๔๘๐
ราคา ๑๒,๘๑๕ — ๐๖ — ๐๕ ปอนด์ =
๑๓๙,๘๐๓.๕๐ บาท.

ตัวครบจ่ายวันที่ ๖ เมษายน ๒๔๘๑
ราคา ๕,๖๒๓ — ๑๔ — ๐๖ ปอนด์ ราว ๖๑,๓๕๐.๐๐
บาท.

ตัวครบจ่ายวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๔๘๑
ราคา ๗,๖๓๖ — ๑๒ — ๐๐ ปอนด์ ราว
๘๕,๗๔๔.๐๐ บาท.

รวม ๓๙,๐๓๔ — ๐๘ — ๑๑ ปอนด์ ราว
๔๒๘,๗๔๕ บาท.

งวดที่ ๔ จ่ายตามราคาตัวเล็กเงินหลัง
จากจ่ายงวดที่ ๓ แล้ว ๓๐ เดือน ๑๐% ของ
ราคารวมหักด้วยราคาที่ตัดออกแล้ว คือ:—

๗๘

ตัวครบจ่ายวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๑
ราคา ๓,๒๓๙ - ๑๔ - ๐๐ ปอนด์ รว ๓๖,๓๗๖
บาท.

ตัว ครบจ่ายวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๔๘๑
ราคา ๓,๒๐๓ - ๑๖ - ๐๗ ปอนด์ รว
๓๕,๙๗๓ บาท.

ตัวครบจ่ายวันที่ ๖ เมษายน ๒๔๘๒
ราคา ๑,๔๐๕ - ๑๘ - ๐๗ ปอนด์ รว
๑๕,๗๘๖ บาท.

ตัวครบจ่ายวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๔๘๒
ราคา ๑,๙๐๙ - ๐๓ - ๐๐ ปอนด์ รว
๒๑,๔๓๖ บาท.

รวม ๙,๗๕๘ - ๑๒ - ๐๒ ปอนด์ รว
๑๐๙,๕๗๑ บาท.

รวมเป็นราคาเครื่องจักร ๙๗,๕๘๖ ปอนด์
๒ ขีลสิ่ง ๓ เพนนี หรือในราว ๑,๐๖๙,๓๗๐
บาท.

๗๘
ค่าประกัน ค่าค่าประกันตัวแลกเงินต่อ
ธนาคารสยามกัมมาจล จำกัด รวมทั้งสิ้น
๑,๐๐๘.๖๓ บาท.

๑๖. สรุป

๑. ค่าเครื่องจักรและ ค่าค่า ประกันตัว
แลกเงิน ๑,๐๗๐,๓๘๐ บาท.

๒. ค่าก่อสร้าง ๗๗๒,๘๗๖ บาท.

๓. เงินเดือน ๒๐,๕๔๐ บาท.

๔. ค่าใช้สอย ๑๑๓,๓๘๐ บาท.

๕. ค่าซ่อมแซมภาระและวัตถุดิบ ๖๕,๐๘๘
บาท.

๖. โฉ่หุ่ยและทุนแท้ หมุน ๓ เดือน
๑๖๕,๖๐๐ บาท.

รวมเป็นวงเงินที่ได้สร้างโรงงานทำกระ
ดาษทหารกาญจนบุรี ๒,๒๐๗,๘๗๕ บาท.

๑๗. การติดตั้งเครื่องจักร

ในการติดตั้งเครื่องจักร บริษัท เจ.เอ็ม. ฟลอยท์ ได้สั่งช่างมาจากยุโรป คือ นาย อีเบอร์ฮาร์ท ถึงกรุงเทพฯ เมื่อมิถุนายน ๒๔๘๐ นายเวล์ทฮอยเลอร์ กับ นายพัมเมอร์ รังเก ถึงกรุงเทพฯ เมื่อพฤศจิกายน ๒๔๘๐ ทั้ง ๓ นายนี้ทำการติดตั้งเครื่องจักร โรงทำเยื่อ, โรงทำกระดาษ, โรงบดไม้ไผ่, โรงกรองน้ำ, และโรงทำโซดากลั่นคั้น.

บริษัทซีเอ็มเอ็นได้ซื้อเครื่องจักรมาจากยุโรป ๒ นาย คือ นายมาเลอร์ ถึงกรุงเทพฯ เมื่อพฤษภาคม ๒๔๘๐ นายบูมน์ถึงกรุงเทพฯ เมื่อกันยายน ๒๔๘๐ นายช่างทั้ง ๒ นี้ทำการติดตั้งเครื่องจักรในโรงทำโคลรีน และติดตั้งไฟฟ้าตามโรงต่าง ๆ กับส่งนายเบอร์การ์ด (ทราบว่าเดินทางมาจากประเทศจีน)

ถึงกรุงเทพ ฯ เมื่อมีนาคม ๒๔๘๐ เป็นนายช่างติดตั้งเครื่องกังหันไอน้ำ.

บริษัทโบลีกล่งนายลิปซ์ (ทราบว่าเดินทางมาจากประเทศตุรกี) ถึงกรุงเทพ ฯ เมื่อกันยายน ๒๔๘๐ นายช่างผู้ทำการติดตั้งเครื่องหม้อน้ำในโรงทำไฟฟ้า.

นอกจากนี้ยังมีนายช่างในกรุงเทพ ฯ อีก ๒ นายคือ นายละไทเนอร์, หลวงปฐพีพิจารณ์ (ข้าราชการเบียบำนาญ) เป็นผู้ช่วย.

นายช่างผู้ทำเยื่อและทำกระดาษ บริษัทได้จัดส่ง นายเลนีง มาเป็นคนแรกแต่ขอกล่าวโดยความอาลัยว่า นายช่างผู้นี้ยังมิได้มาถึงสยาม ได้ถึงแก่กรรมเสียที่ประเทศอินเดีย เป็นโรคหวัดแดงระหว่างเดินทางภายหลังบริษัทจึงได้จัดส่งนายเซอร์แมนน์

เบ็ตต์เชอร์ มา แต่ฉันไม่สมัครมาทางเครื่องบินและไม่ว่าอันเดียว เท่าที่ทราบว่า เกรงการผิ้อากาศต้องการมาทางเรือ เพื่อให้ร่างกายได้เปลี่ยนอากาศตามลำดับ ฉะนั้น นายช่างผู้ซึ่งมาถึงสยามล่าช้า ได้มาถึงเมื่อ ๓๑ กรกฎาคม ๒๔๘๑ และเริ่มตั้งต้นเข้าทำงานเมื่อ ๕ สิงหาคม ๒๔๘๑.

๑๘. การตรวจรับเครื่องจักร

เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๔๘๑ ห้างบี.กริมฯ ได้มีหนังสือแจ้งมาเป็นการใจความว่า “นายช่างของเขาได้ทำการติดตั้งเครื่องจักรแล้วเสร็จ พร้อมทั้งฝ่ายผู้ซื้อจะจัดตั้งกรรมการไปทำการตรวจรับตามสัญญาข้อ ๕ ได้.

กระทรวงกลาโหมจึงได้จัดตั้งกรรมการขึ้น ทำหน้าที่ตรวจรับเครื่องจักร ซึ่งมี:—

น.อ. พระเวชยันตรังสฤษฏ์ เป็นประธานกรรมการ.

น.อ. พระวิจิตรนาวิ ร.น. เป็นรองประธานกรรมการ.

พระยาสุษดิการบรรจง กรรมการ.

พระยาอนุวัตน์นรักษ์ กรรมการ.

น.อ. พระชำนาญานาวา กล ร.น. กรรมการ.

น.อ. หลวงจำรัสจักราวุธ ร.น. กรรมการ.

พระสุพรรณพิทยาการ กรรมการ.

น.ท. หลวงชำนาญิกการ ร.น. กรรมการ.

พ.ท. วิเชียร สัตันตานนท์ กรรมการ.

หลวงไกรฤกษ์ราชเลวี กรรมการ.

หลวงสมานอัคนี กรรมการ.

หลวงประสิทธิ์กมลย์ กรรมการ.

หลวงวิศัลย์วิธีกัล กรรมการ.

ดร. จำง รัตนะรัต กรรมการ.

ร.ต. หม่อมหลวงสนธยาย อิศร์เล็นหา

ร.น. กรรมการ.

กรรมการคณะนี้ได้เริ่มดำเนินการทำการ
ตรวจรับเมื่อ ๑๕ มิถุนายน ๒๔๘๑ ผลของ
การตรวจรับ ส่วนใหญ่เป็นที่พอใจ ส่วนปลีก
ย่อยยังมีบกพร่องอยู่บ้าง ซึ่งกรรมการได้
ทักท้วงไปยังผู้ขายแล้ว.

๑๙. เพราะการทดลองตามสัญญาข้อ ๘
ฝ่ายผู้ซื้อเป็นผู้จ่ายวัตถุดิบและออกค่าจ้างแรง
งานเป็นการสมควรอยู่ที่จะต้องได้ผลมาใช้
ตามสมควร บัดนี้ การทดลองปรากฏผลว่าทำ
กระดาษเป็นแผ่นออกใช้ได้แล้ว กรมแผนที่
จึงรายงานไปยังผู้บังคับบัญชา ขอให้ทำพิธี
เปิดเพื่อความเรียบร้อยของมณฑลแก่โรงงานทำ

กระดาศทหารกาญจนบุรี ตามประเพณีนิยม
 มาแต่โบราณกาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 กลาโหมจึงบัญชาให้กำหนดทำพิธีเปิดใน
 วันที่ ๑๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๑ ซึ่ง
 เป็นวันปฐมฤกษ์ ว่าไทยได้มีเครื่องทำ
 เยื่อทำกระดาศ และทำกระดาศใช้ได้เอง
 แล้ว “ไชโยโย”

๒๐ เปิดเตล็ด สัญญาซื้อขายเครื่อง

จักร ๆ มีดังนี้:—

สัญญาซื้อขายเครื่องจักรทำกระดาษ

ทำที่สำนักงานบริษัทกระดาษสยาม จำกัด
ในกรมแผนที่

วันที่ ๑๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘
เวลา ๑๙.๓๐ นาฬิกา.

ในระหว่าง บริษัทกระดาษสยาม จำกัด
ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่าผู้ซื้อฝ่ายหนึ่ง กับ
ห้าง บี. กริม แอนด์ โก ในส่วนตัวห้างเอง
และเป็นตัวแทนห้าง เจ. เอ็ม. ฟอยท์ ไฮ เด็น
ไฮม ประเทศเยอรมันนี (J. M. Voith Hai-
denheim, Germany) ซึ่งห้างทั้ง ๒ รับผิด
ร่วมกัน และต่อไปในสัญญานี้เรียกว่าผู้ขาย
อีกฝ่ายหนึ่ง ทั้ง ๒ ฝ่ายได้ตกลงกัน มีข้อ
สัญญาดังต่อไปนี้ —

ข้อ ๑. ผู้ขายตกลงขาย และผู้ซื้อตกลงซื้อ เครื่องจักรทำเยื่อ (Pulp) จากไม้ไผ่ และเครื่องทำกระดาษ กับทั้งเครื่องประกอบต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในรายการทางเทคนิค พร้อม ด้วย บัญชี แล่ง น้ำหนัก และราคา (Technical Specification with summary of weights and Prices) ซึ่ง คู่สัญญา และ พยานได้ลงนาม กำกับไว้เป็นหลักฐานแนบท้ายสัญญานี้ และซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่ารายการเทคนิค รายการเทคนิคนี้ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งสัญญานี้.

ได้ตกลงราคาสอบขายเป็นเงิน ๘๘,๑๙๕ ปอนด์สเตอร์ลิง (เงินเก้าหมื่นแปดพันหนึ่งร้อยเก้าสิบห้าปอนด์สเตอร์ลิง) ซึ่งราคาทั้งหมดนี้รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการขนส่งและเอาประกันภัย ตลอดจนการติดตั้งเครื่องที่บริเวณโรงทหารเก่า ณ จังหวัดกาญจนบุรี จนถึง

เวลา^{๔๒๕}ที่ผู้ซื้อ^๔รับมอบเครื่อง ตามความในข้อ ๔ และรวมทั้งค่าภาษีขาเข้าประเทศสยาม ๕ เปอร์เซ็นต์ (ห้าเปอร์เซ็นต์) ด้วย แต่ถ้าใน เวลา^๔ที่นำของเข้ามาต้องเสียภาษีขาเข้าเพิ่ม ขึ้นหรือลดลงจาก ๕ เปอร์เซ็นต์ ผู้ซื้อ^{๔๖}ก็ต้อง ชดใช้^{๔๗}ส่วนที่เพิ่มขึ้น หรือได้ลดราคาลงตาม ส่วนแล้วแต่กรณี.

เพื่อประโยชน์แห่งการขนส่งตามที่กล่าว ข้างบนนี้ ผู้ซื้อ^{๔๘}สัญญาว่า:—

(ก) จะทำทางลาดถึงน้ำ^{๔๙}ที่ริมแม่น้ำ ณจังหวัดกาญจนบุรี^{๕๐}ใกล้ ๆ กับที่จะตั้งเครื่อง ทางลาด^{๕๑}นั้นต้องมีขนาดแลความลาดเทตามที่ผู้ ขายเป็น^{๕๒}จะส่งรายการแจ้งให้ผู้ซื้อ^{๕๓}ทราบภายใน ๖๓ วัน นับแต่วันเซ็นสัญญา

(ข) สะพานทุกสะพานในถนนจาก บ้านโป่งไปจังหวัดกาญจนบุรีจนถึงที่^{๕๔}ที่จะตั้ง เครื่อง^{๕๕}อาจรับน้ำหนักได้ถึง ๕ ตัน (ห้าตัน)

ข้อ ๒. ผู้ซื้อจะชำระราคาให้ผู้ขายเป็นงวด
ดังนี้ :—

(ก) งวดที่ ๑ จ่าย ๒๕ เปอร์เซ็นต์ของ
ราคาทั้งหมด เมื่อเซ็นสัญญา.

(ข) งวดที่ ๒ จ่าย ๒๕ เปอร์เซ็นต์ของ
ราคาทั้งหมด แต่แบ่งจ่ายเป็นคราว ๆ
ตามระยะที่ของมาถึง คือเมื่อเรือบรรทุก
ของเข้ามาถึงหน้าด่านยามคราวไร เมื่อผู้
ขายได้แสดงเอกสารอันเป็นหลักฐานในการ
บรรทุกของลงเรือ (Shipping Documents)
แก่ผู้ซื้อแล้ว ผู้ซื้อจะจ่าย ๒๕ เปอร์เซ็นต์
ของราคาของที่มาถึงในคราวนั้นทุกคราวไป
และในคราวสุดท้ายซึ่งของมาถึงหมดครบ
ถ้วนตามสัญญา ผู้ซื้อจะจ่ายเงินที่เหลืออยู่
ในจำนวน ๒๕ เปอร์เซ็นต์ของราคาทั้งหมด ซึ่ง
เป็นเงินสำหรับจ่ายในงวดที่ ๓ ให้แก่ผู้ขาย
จนสิ้นเชิง.

(ค) งวดที่ ๓ จ่าย ๕๐ เปอร์เซ็นต์ของ
 ราคาทั้งหมด เมื่อผู้ซื้อได้รับมอบเครื่อง
 จักรตามสัญญาข้อ ๘ แต่วิธีการจ่ายเงิน
 สำหรับงวดนี้ ผู้ขายจะทำตัวแลกเงินมีกำหนด
 จ่ายภายใน ๑๘ เดือนให้ผู้ซื้อรับรอง ซึ่งผู้
 ซื้อจะต้องจัดให้ธนาคารสยามกัมมาจล จำกัด
 รับรองในฐานะผู้ค้ำประกันด้วย การรับ
 รองตัวแลกเงินนี้จะต้องทำให้ตามมือตาม
 คราว ในเมื่อจ่ายเงินงวดที่ ๒ คือทุกๆ คราว
 ที่จ่ายเงินงวดที่ ๒ จะต้องรับรองตัวแลก
 เงินให้เป็นจำนวน ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ของราคา
 ที่คิดเปอร์เซ็นต์จ่ายเงินในคราวนั้น ๆ

ภายในบังคับแห่งข้อ ๑๓ ถ้าหากตัว
 แลกเงินที่ผู้ซื้อจัดมอบให้ดังกล่าวนี้ ถึง
 กำหนดจ่ายก่อนผู้ซื้อได้รับมอบเครื่องตามข้อ ๘
 ผู้ซื้อจะได้รับรองตัวให้ใหม่แทนตัวเก่าที่ถึง

กำหนดทุก ๆ ฉบับ ซึ่งผู้ซื้อจะได้จัดให้
ธนาคารสยามกัมมาจล จำกัด รับรองใน
ฐานเป็นผู้ค้าประกันเดียวกัน แต่ตัวที่ทำ
ใหม่นั้นให้กำหนดจ่ายใน ๓ เดือน และถ้า
ถึงกำหนดโดยผู้ซื้อยังไม่ได้รับมอบเครื่อง ก็
จะได้ทำและรับรองตัวใหม่ทุก ๆ ๓ เดือน จน
กว่าจะได้รับมอบเครื่อง อันเป็นกำหนดจ่าย
เงินตามสัญญา.

(ง) งวดที่ ๔ จ่ายอีก ๑๐ เปอร์เซ็นต์
ซึ่งยังเหลืออยู่ของราคาทั้งหมดเมื่อครบ ๑๒
เดือนภายหลังกำหนดจ่ายในงวดที่ ๓ และวิธี
การจ่ายก็ต้องปฏิบัติโดยการรับรองตัวแลก
เงินตามส่วนแห่งราคามอบให้ตามมือตาม
คราวในขณะจ่ายเงินงวดที่ ๒ เช่นเดียวกับ
วิธีการจ่ายงวดที่ ๓ แต่ตัวแลกเงินสำหรับ
งวดที่ ๔ นี้ มีกำหนดจ่ายเงินภายใน ๓๐

เดือน และถ้าตัวถึงกำหนด โดยยังไม่ถึงกำหนดจ่ายเงินตามข้อสัญญาข้างต้น ก็จะได้ทำและรับรองตัวใหม่คราวละ ๓ เดือน เช่นเดียวกับวิธีการสำหรับงวดที่ ๓ ดังข้างบนนั้น.

ข้อ ๓. เมื่อผู้ซื้อได้ชำระราคางวดที่ ๑ ดังกล่าวข้างบนแล้ว ผู้ขายจะต้องจัดให้ธนาคารสยามกัมมาจล จำกัด ค่าประกันจำนวนเงินที่ได้รับไป แต่การค้ำประกันดังกล่าวนี้จะสิ้นสุดลงในเมื่อสิ่งของได้มาถึงหน้าหน้าสยามหมดครบถ้วน ตามที่กล่าวในข้อ ๒ (ข) แล้ว.

สิ่งของที่ได้มาถึงหน้าหน้าสยามในงวดใดคราวใด เมื่อผู้ซื้อได้ชำระราคางวด ๒ ตามที่กล่าวในข้อ ๒ (ข) และได้มอบตัวแลกเงินสำหรับการชำระราคางวด ๓ และงวด ๔

ตามที่กล่าวในข้อ ๒ (ค) และ (ง) ให้ผู้ขาย
 โดยถูกต้องแล้ว กรรมสิทธิ์ในของนั้นๆ ตก
 เป็นของผู้ซื้อทันที แต่แม้ว่ากรรมสิทธิ์ใน
 สิ่งของจะเป็นของผู้ซื้อก็ดี ผู้ขายยังมีหน้าที่
 รับผิดชอบโดยครบถ้วนตามสัญญาข้อ ๑ เช่น
 ในการประกันภัยจนถึงเวลาที่ผู้ซื้อได้รับมอบ
 เครื่องตามความในข้อ ๔.

ข้อ ๔. ถ้าผู้ขายไม่จัดส่งเครื่องจักรกับ
 เครื่องประกอบที่ตกลงซื้อขายดังกล่าวในข้อ
 ๑ เข้ามาให้ถึงหน้าหน้าสยาม ถึงถึงจำนวน
 แห่งราคาส่งของ ภายใน ๓๖๖ วัน (สาม
 ร้อยหกสิบหกวัน) นับแต่วันเซ็นสัญญานี้ ก็
 เป็นอันถือว่าผู้ขายไม่สามารถจะปฏิบัติตาม
 สัญญา และ:—

(ก) เป็นอันเลิกสัญญาต่อกัน

(ข) ผู้ขายต้องคืนเงินราคาที่ได้รับไปแล้ว พร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตรา ๖ เปอร์เซ็นต์ต่อปี นับแต่วันที่ได้รับเงินไป จนถึงวันที่ชำระเงินคืน และ

(ค) ผู้ขายต้องเสียค่าปรับให้ผู้ซื้อเป็นจำนวน ๑๐ เปอร์เซ็นต์แห่งราคาทั้งหมด เงินค่าปรับนี้ให้ผู้ซื้อเป็นค่าเสียหายอันได้ตกลงกันแล้ว ซึ่งผู้ซื้อจะเรียกค่าเสียหายอย่างอื่นอีกไม่ได้.

ข้อ ๕. ผู้ขายสัญญาว่าจะติดตั้งเครื่องจักรและเครื่องประกอบที่ซื้อขายกัน ดังกล่าวในข้อ ๑ ให้เสร็จภายใน ๗๓๑ วัน (เจ็ดร้อยสามสิบเอ็ดวัน) นับแต่วันเซ็นสัญญา.

การติดตั้งจะถือว่าแล้วเสร็จในเมื่อผู้แทนของผู้ซื้อได้ตรวจเป็นที่พอใจว่า เครื่องจักรกับเครื่องประกอบที่ซื้อขายกันตามสัญญา

นี้ ได้ติดตั้งขึ้นโดยเรียบร้อย การตรวจจะต้องกระทำภายใน ๗ วัน นับตั้งแต่ผู้ขายได้แจ้งความให้ทราบว่าได้ติดตั้งเครื่องแล้ว วันแจ้งความดังกล่าวนี้ให้ถือว่าเป็นวันติดตั้งเครื่องเสร็จ.

เมื่อการตั้งเครื่องได้แล้วเสร็จเรียบร้อย บรรดาเครื่องมือและเครื่องอุปกรณ์ในการตั้งเครื่องซึ่งผู้ขายได้จัดหามายังคงเป็นทรัพย์สินของผู้ขาย.

ข้อ ๖. ในระหว่างเวลาที่ผู้ขายติดตั้งเครื่อง ผู้ซื้อจะมีสิทธิจะเข้าควบคุมตรวจตราการติดตั้งเครื่องและเครื่องจักรต่าง ๆ ได้ ถ้าผู้ขายปฏิบัติการไม่ถูกต้องตามสัญญาแต่ข้อหนึ่งข้อใด ผู้ซื้อจะมีสิทธิหักทวงแนะนำให้จัดการแก้ไขได้ ซึ่งผู้ขายจะแก้ไขเริ่มดำเนินการแก้ไขภายใน ๗ วัน แต่ทั้งนี้ไม่ปลดเปลื้อง

ความรับผิดชอบของผู้ขายตามสัญญา และตามกฎหมาย.

ข้อ ๗. ผู้ขายสัญญาว่า เครื่องจักร และเครื่องประกอบที่ซื้อขายดังกล่าวในข้อ ๑ จักต้อง

(ก) มีจำนวนและลักษณะครบถ้วนถูกต้อง ตามรายการเทคนิค เพื่อทำเยื่อ (Pulp) และทำกระดาษได้ตามสัญญา.

(ข) สามารถทำเยื่อ (Pulp) จากไม้ ไม้ล้วน ซึ่งเยื่อนั้นถ้าหากตากแห้ง (air dry) จะเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐.๕ เมตริกตันใน ๒๔ ชั่วโมง และจาก ๑๐.๕ เมตริกตันนั้น จะทำกระดาษได้ไม่น้อยกว่า ๑๐ เมตริกตัน ภายใน ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งลำเรียงเป็นแผ่นและม้วน อันเป็นกระดาษชนิดดีและสะอาด มีน้ำหนักระหว่าง ๓๕๐ จนถึง ๒๕๐ แกรมต่อ

๓ ตารางเมตร เพื่อให้เขียนและพิมพ์หนังสือ
ได้

ค) เป็นของใหม่ไม่เคยผ่านการใช้งาน
มาแล้ว.

ข้อ ๘. ผู้ขายจะต้องจัดหาช่างเขียน
อินยิเนีย (engineer) คนหนึ่ง กับเมคแคนนิค
(mechanic) คนหนึ่ง มาอยู่ควบคุมการเดิน
เครื่อง และแนะนำเจ้าหน้าที่ฝ่ายผู้ซื้อในการ
เดินเครื่อง ตลอดเวลา ๖ เดือน นับแต่วันท
ติดตั้งเครื่องเสร็จ แต่ถ้าภายในกำหนดคนผู้ซื้อ
ยังไม่ได้รับมอบเครื่อง ก็ต้องอยู่ต่อไปจนผู้
ซื้อได้รับมอบเครื่องตามข้อ ๘ นายช่างทั้ง
๒ นี้ ต้องมีความรู้ความชำนาญในการทำเยื่อ
(pulp) และทำกระดาษ และสำหรับอินยิเนีย
ต้องมีความรู้พูดภาษาอังกฤษได้

ถ้ามีการขัดข้องเสียหายแก่เครื่องจักรและ
เครื่องประกอบดังกล่าวในข้อ ๑๐ เป็นเหตุให้
เสียเวลาในการแก้ไขซ่อมแซม กำหนดเวลา
ในข้อนี้จะต้องขยายออกไปเท่ากับเวลาที่ต้อง
ใช้ในการแก้ไขซ่อมแซมนั้น.

ค่าใช้จ่ายอันเกี่ยวแก่นายช่างทั้ง ๒ นั้น เป็น
ของฝ่ายผู้ขายทั้งสิ้น.

ข้อ ๙. ภายใน ๗๐ วัน (เจ็ดสิบวัน)
นับแต่วันติดตั้งเครื่องเสร็จ ผู้ขายจะทำการ
ทดลองเครื่องต่อหน้าผู้แทนผู้ซื้อซึ่งผู้ซื้อจะได้
จัดส่งมาทำการทดลอง เพื่อแสดงให้เห็นว่า
เครื่องจักรทำการได้ผล ตามที่กล่าวในข้อ
๗ (ข) การทดลองนี้จะต้องทำอยู่ตลอดเวลา
๗ วัน ถ้าทดลองครั้งแรกไม่เป็นผลสำเร็จ
จะต้องให้โอกาส ผู้ขาย ทำการ ทดลอง ซ้ำอีก
ภายใน ๔๒ วัน (สี่สิบสองวัน) ซึ่งจะต้อง
มีการทดลองให้ครบ ๗ วันทุกदैยวกัน.

เมื่อทดลองได้ผลสำเร็จในครั้งแรกก็
หรือครั้งที่ ๒ ก็ได้ ผู้ขายต้องรับประกันเครื่องใน
วันสุดท้ายแห่งการทดลองที่ได้เห็นผลสำเร็จ

ก่อนที่ผู้ขาย จะทำการทดลองเครื่อง ดัง
กล่าวข้างบน ผู้ขายต้องบอกล่วงหน้าให้ผู้
ซื้อทราบไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน (สิบวัน) เพื่อ
ผู้ซื้อจะได้จัดตั้งผู้แทนไปดูการทดลอง

ข้อ ๑๐. ผู้ขายสัญญาว่า ถ้าภายใน
๓๖๕ วัน (สามร้อยหกสิบห้าวัน) นับแต่
วันที่ติดตั้งเครื่องเสร็จ เครื่องจักรกับเครื่อง
ประกอบที่ซื้อขายตามสัญญาดังกล่าวในข้อ ๑
มีการแตกหักเสียหายหรือขัดข้องใช้การไม่ได้
เนื่องจากที่ของชำรุดบกพร่อง (defective
material) ก็ได้ เครื่องไม่ถูกแบบ (faulty
design) ก็ได้ ผมอเลวทราม (inferior work-
manship) ก็ได้ หรือการประกอบตั้งเครื่อง

ไม่ถูกต้อง (faulty installation) กิตติ ผู้ขาย
จะจัดการแก้ไข ซ่อมแซมให้ใช้การได้โดยไม่
คิดราคา.

เมื่อผู้ซื้อได้แจ้งการเสียหายหรือ ข้อขัดข้อง
แก่ผู้ขาย ผู้ขายต้องเริ่มดำเนินการแก้ไขภายใน
๗ วัน ถ้าผู้ขายไม่ดำเนินการแก้ไขภายใน
๗ วันแล้ว ผู้ซื้ออาจเรียกให้ช่างมาแก้ไข
ได้ ค่าใช้จ่ายอื่นเกี่ยวกับการแก้ไขนี้ ผู้ขาย
จะต้องเป็นผู้เสียทั้งสิ้น.

ข้อ ๑๑. ถ้าผู้ขายไม่จัดส่งและติดตั้งเครื่อง
จักรกับเครื่องประกอบ จนทำการทดลองให้
เห็นผลสำเร็จดังกล่าวในข้อ ๙ ภายใน ๘๕๗
วัน (แปดร้อยห้าสิบเจ็ดวัน) นับแต่วันเซ็น
สัญญา ผู้ขายยอมให้ผู้ซื้อปรับสำหรับเวลา
ที่เดินช้าไปเป็นรายเดือน ๆ ละกึ่งเปอร์เซ็นต์
แห่งจำนวนราคาทั้งหมด เงินค่าปรับนี้ให้ถือ

เป็นค่าเสียหายอันได้ตกลงกันแล้ว ซึ่งผู้ขอ
จะเรียกค่าเสียหายอย่างอื่นอีกไม่ได้

ข้อ ๑๒. ผู้ขายสัญญาว่าจะส่งแผนผัง
สังเขป แสดงตึกกับรากฐานที่วางเครื่องและ
กำหนดน้ำหนักแห่งเครื่องจักรและเครื่อง ประ
กอบให้แก่ผู้ซื้อที่กรุงเทพฯ ๑ ฉบับภายใน
๔๒ วัน (สี่สิบสองวัน) นับแต่วันเซ็นสัญญา
และต่อนั้นไปอีก ๒๑ วัน (ยี่สิบเอ็ดวัน) จะ
ส่งให้อีก ๔ ฉบับ เพื่อผู้ซื้อจะได้ทราบราย
การประมาณราคาก่อสร้างจากผู้รับเหมา.

ต่อนั้นไปผู้ซื้อจะต้องส่งแผนผังแห่งตึกที่
จะวางเครื่อง อันผู้ซื้อได้ตกลงกับผู้รับเหมา
แน่นอนแล้วให้แก่ผู้ขาย และภายใน ๑๕๓
วัน (ร้อยห้าสิบสามวัน) นับแต่วันที่ผู้ซื้อได้
ส่งแผนผังดังกล่าวนี้ให้ถึงมือผู้ขาย ผู้ขาย
จะได้ส่งแปลนรากฐานที่วางเครื่องและการตัด

ตั้งเครื่องโดยละเอียดให้แก่ผู้ซื้อ ผู้ซื้อจะสร้างตามแปลนและรายการของผู้ขาย ถ้าเกิดเสียหายขึ้นเนื่องจากแปลนและรายการนั้น ผู้ซื้อไม่ต้องรับผิดชอบ

ข้อ ๑๓. ผู้ซื้อต้องจัดทำร่างตึก รากฐาน ที่วางเครื่องและการก่อสร้างอื่น ๆ ตามรายการที่ผู้ขายส่งให้ และไม่อยู่ในรายการเทคนิคท้ายสัญญา โดยเฉพาะสำหรับรากฐาน ที่วางเครื่องพร้อมด้วยหลังคาจะต้องจัดทำให้เสร็จ เพื่อให้ผู้ขายจะได้เข้าติดตั้งเครื่องได้ภายใน ๓๒๔ วัน (สามร้อยยี่สิบสี่วัน) นับแต่วันที่ผู้ขายส่งแผนผังลงเขปฉบับแรกให้ผู้ซื้อตามความในข้อ ๑๒.

ข้อ ๑๔. ผู้ซื้อสัญญาจะจัดหาสถานที่หรือเรือนโรงที่จำเป็นเพื่อให้พัสดุของเครื่องใช้ และเครื่องประกอบแบบบริเวณที่จะตั้งเครื่องจักร

๒๕๒๒ ต้องจัดหาให้พร้อมก่อนเครื่องจักรมาถึง

ข้อ ๑๕. เมื่อติดตั้งเครื่องเสร็จแล้ว ใน
การแนะนำล่อนเจ้าหน้าที่ฝ่ายผู้ซื้อ^{๒๕๒๒} ใน
การทดลองเดินเครื่อง^{๒๕๒๒} ผู้ซื้อจะต้องจัดหาน้ำ,
พื้น, ขอบคืบ, เครื่องใช้และของอื่นๆ ที่จำเป็น
ต้องใช้ในการทำเยื่อ (pulp) และทำกระดาษ
มีจำนวนและคุณภาพตามรายการซึ่งผู้ขายจะ
ส่งให้ผู้ซื้อทราบล่วงหน้า ๓๖๕ วัน (สามร้อย
หกสิบห้าวัน).

ข้อ ๑๖. ผู้ซื้อจะต้องจัดหานายงานและ
คนทำงานที่มีความรู้ทางช่าง และมีความรู้
ทางกิจการของโรงงาน รวมตลอดถึงคนที่มี
ความคุ้นเคยในการทำเยื่อ (pulp) และกระ
ดาษตามจำนวนและลักษณะซึ่งผู้ขายจะจัด
ส่งบัญชีให้ผู้ซื้อภายใน ๑๘๒ วัน (ร้อยแปด
สิบสองวัน) นับแต่วันเซ็นสัญญา ผู้ซื้อต้อง

จัดหาคนงานดังกล่าวมาให้พร้อมในวันที่ผู้ขาย
ติดตั้งเครื่องเสร็จ ซึ่งผู้ขายจะได้บอกล่วงหน้าให้ทราบก่อนประมาณ ๕๐ วัน (หกสิบ
วัน)

ข้อ ๑๗. การที่จะต้องก่อสร้างหรือจัด
หาสิ่งใด ๆ หรือปฏิบัติการใด ๆ อันเป็นหน้า
ที่ของผู้ซื้อตามสัญญา ถ้าผู้ซื้อละเลยไม่
ปฏิบัติจัดทำให้ครบถ้วนบริบูรณ์ตามกำหนด
โดยล่าช้าไปเป็นเวลาเท่าใด กำหนดเวลาที่
ผู้ขายจะต้องปฏิบัติจัดทำตามหน้าที่ของผู้ขาย
ก็จะต้องขยายออกไปเท่านั้น นอกจากนั้นผู้
ซื้อจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายอันเกิด
แก่ผู้ขายเนื่องแต่การล่าช้านั้น แต่เมื่อรวม
กันค่าเสียหายดังกล่าวแล้วไม่เกินจำนวนเงิน
เดือนละกึ่งเปอร์เซ็นต์แห่งราคาทั้งหมด

อนึ่ง ถ้าการล่าช้าของผู้ซื้อเป็นเวลาถึง
สามเดือนขึ้นไป ให้ถือว่ากำหนดเวลาชำระเงิน
งวด ๓ และ ๔ ตามความในข้อ ๒ (ค) และ
(ง) เป็นอันถึงกำหนดเมื่อครบ ๑๘ เดือน
และ ๓๐ เดือนแล้วแต่กรณีนับแต่การชำระ
ราคางวดที่ ๒ โดยไม่คำนึงว่าจะได้รับมอบ
เครื่องจักรกันหรือไม่.

ข้อ ๑๘. ถ้าในการที่ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใด
ปฏิบัติสัญญา มีเหตุขัดข้องอันเนื่องแต่
สงคราม สะไตรค์ หรือเหตุสุดวิสัยอย่างอื่น
ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ เป็นเวลา
เท่าใด ๆ ก็ดี ต้องขยายเวลาออกจากกำหนด
เวลาเดิม ซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายนั้นจะต้อง
ปฏิบัติอีกเท่าจำนวนเวลาที่มีเหตุขัดข้อง ดัง
กล่าวแล้ว และถ้าผลแห่งการขัดข้องดังกล่าว
นี้เป็นเหตุให้การขนส่งทางเรือไปยัง จังหวัด

กาญจนบุรีทำไม่ได้ เพราะไม่ทันฤดูน้ำ ก็ให้ถือว่าเวลาที่ตอ้งคอยฤดูน้ำนั้นรวมอยู่ในเวลาที่ขัดข้องโดยเหตุสุดวิสัยอันต้องขยายกำหนดเวลาที่จะต้องปฏิบัติด้วย

ข้อ ๑๔. เมื่อมีข้อพิพาทใด ๆ เกิดขึ้นเนื่องในการปฏิบัติหรือแปลความตามสัญญา^๕ นี้ จะต้องตัดสินข้อพิพาทนั้นโดยวิธีตั้งอนุญาโตตุลาการ ซึ่งผู้ขายและผู้ซื้อจะต้องเลือกตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละคน ภายใน ๑๕ วัน (สิบห้าวัน) นับแต่วันเกิดข้อพิพาท และอนุญาโตตุลาการที่ได้ตั้งขึ้น จะได้ตกลงกันเลือกตั้งบุคคลที่ ๓ คนหนึ่งคนเป็นผู้ชขาด

ถ้าอนุญาโตตุลาการไม่สามารรถตกลงในการเลือกตั้งผู้ชขาด ก็ให้มอบให้นายกสมาคมพาณิชย์ระหว่างประเทศ ณ กรุงปารีส (International Chamber of Commerce at Paris)

เป็นผู้เลือกตั้ง ซึ่งในกรณีนี้ทั้งนี้จะต้อง
 เลือกตั้งบุคคลที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศสยาม
 แต่ต้องไม่เป็นคนสัญชาติไทยหรือเยอรมัน

ผู้ช้ชาติ จะได้นั่งเป็น ประธานในเวลาฟัง
 พยานหลักฐานและทำการ พิจารณา ทั้งปวง
 เมื่ออนุญาตตุลาการไม่ลามาารถตกลงกันใน
 การตัดสินข้อพิพาท ก็ให้แจ้งให้ผู้ช้ชาติทราบ
 ภายใน ๓ วัน เมื่อผู้ช้ชาติได้ทราบแล้ว ให้
 ทำคำช้ชาติภายใน ๓๐ วัน (สามสิบวัน)

ทั้ง ๒ ฝ่ายยอมปฏิบัติตามคำ ตัดสิน ของ
 อนุญาตตุลาการหรือผู้ช้ชาติ และถือว่า
 เป็นอันเด็ดขาดถึงที่สุด ส่วนเงินค่าธรรมเนียม
 ซึ่งต้องใช้จ่ายในการนี้ ถ้ามิได้กำหนดไว้เป็น
 อย่างอื่นในคำ ตัดสิน ของ อนุญาตตุลาการ
 หรือผู้ช้ชาติ ให้ถือว่าฝ่ายผู้แพ้เป็นผู้ต้องเสีย

สัญญาบัตรได้ทำเป็นสองฉบับ ข้อความ
ตรงกัน คู่สัญญาต่างถือไว้ฝ่ายละ ๑ ฉบับ

คู่สัญญาต่างเข้าใจข้อความ ตาม สัญญา
นี้ตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้า

พยานเป็นสำคัญ

ลงลายมือชื่อ B. Crimm ผู้ขาย

ลงลายมือชื่อ พ.อ. พระรณรัฎฐวิภาคกิจ ผู้ซื้อ

ลงลายมือชื่อ H. E. Rodatz พยาน

ลงลายมือชื่อ W. Mann พยาน

ลงลายมือชื่อ พระวิจิตรเนติศาสตร์ พยาน

ลงลายมือชื่อ พระยาคลังวิธานนิเทศ พยาน

คู่สัญญาตกลงกันเพิ่มความในสัญญาข้อ

ขายเครื่องจักรทำกระดาษลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม

พ.ศ. ๒๔๗๘ ในข้อ ๑ หมายเหตุอักษร (ก) ว่า

“ทางตลาดผู้ซื้อรับรองทำให้เสร็จก่อนเครื่อง
จักรเข้ามาถึงจังหวัดกาญจนบุรี”

(ถิ่นนาม)	พ.อ. พระรณรัฐวิภาคกิจ	ผู้ชอ
”	B. Crimm	ผู้ขาย
”	W. Mann	พะยาน
”	H. E. Rodatz	พะยาน
”	พระยาศัลวิธานนิตศ	พะยาน
”	พระวิชิตเนตคัลตร	พะยาน

สถิติกระดาษที่เข้ามาในสยาม

พ. ศ. ๒๔๗๕

ประเภทกระดาษพิมพ์

ยี่สิบ	จำนวน	๑,๔๗๔,๘๘๗	ก.ก.	ราคา	๒๒๘,๕๒๓	บาท
นอร์เวย์	,,	๘๐๔,๗๓๕	,,	,,	๑๑๓,๒๒๑	,,
เยอรมัน	,,	๒๒๘,๒๔๗	,,	,,	๔๕,๕๐๑	,,
อังกฤษ	,,	๑๗๖,๘๐๔	,,	,,	๔๒,๔๘๕	,,
สิงคโปร์	,,	๑๗๔,๖๐๔	,,	,,	๒๑,๐๕๕	,,
เดนมาร์ก	,,	๒๓,๖๕๔	,,	,,	๓,๕๐๓	,,
ฮ่องกง	,,	๒๖,๓๘๐	,,	,,	๒,๕๕๑	,,
เนเธอร์แลนด์						
เดนมาร์ก	,,	๑๑,๘๑๖	,,	,,	๒,๕๓๔	,,
ฝรั่งเศส	,,	๓,๑๓๘	,,	,,	๗๕๕	,,
สวีเดน	,,	๖๐๐	,,	,,	๓๕๔	,,
รวม	จำนวน	๒,๕๒๔,๕๐๕	ก.ก.	ราคา	๔๖๔,๕๖๖	บาท=ก

ประเภทกระดาษหนังสือพิมพ์

ยี่ห้อ	จำนวน	๔๓๑,๔๑๗ ก.ก.	ราคา	๕๒,๕๒๖ บาท
เยอรมัน	,,	๑๒๐,๔๔๕ ,,	,,	๑๘,๐๔๕ ,,
อังกฤษ	,,	๘๗,๕๖๘ ,,	,,	๑๔,๔๗๕ ,,
เนเธอร์แลนด์				
แลนด์	,,	๔๕,๑๗๐ ,,	,,	๖,๗๕๕ ,,
สิงคโปร์	,,	๒๓,๔๕๑ ,,	,,	๒,๘๑๔ ,,
สวีเดน	,,	๑๖,๕๕๓ ,,	,,	๒,๕๐๕ ,,
เดนมาร์ก	,,	๕,๘๓๐ ,,	,,	๑,๐๒๗ ,,
นอร์เวย์	,,	๓,๔๖๘ ,,	,,	๕๕๕ ,,
รวม จำนวน		๗๓๘,๓๔๒ ก.ก.	ราคา	๙๕,๑๕๐ บาท=๗

ประเภทกระดาษฟูลสแกป

ออสเตรีย	จำนวน ๔๕,๔๑๓ ก.ก.	ราคา ๑๓,๒๘๕ บาท
เยอรมัน	,, ๓๗,๘๕๕ ,, ,, ๑๐,๘๖๕ ,,	
อังกฤษ	,, ๒๑,๐๐๕ ,, ,, ๖,๔๘๓ ,,	
เนเธอร์แลนด์	,, ๑๗,๕๐๐ ,, ,, ๔,๖๔๓ ,,	
นอร์เวย์	,, ๑๓,๔๕๘ ,, ,, ๓,๖๘๕ ,,	
สวิตเซอร์	,, ๕,๑๑๗ ,, ,, ๒,๐๘๗ ,,	
อิตาลี	,, ๕,๔๑๐ ,, ,, ๑,๗๔๔ ,,	
เบลเยียม	,, ๓,๖๕๖ ,, ,, ๑,๓๐๘ ,,	
ยิบรอล	,, ๓๒๐ ,, ,, ๑๕๘ ,,	

รวม จำนวน ๑๔๕,๘๑๔ ก.ก. ราคา ๔๔,๓๐๒ บาท = ก

ประเภทกระดาษเขียน

เยอรมัน	จำนวน	๔๓๐ ก.ก.	ราคา	๑,๔๗๘ บาท
อังกฤษ	,,	๑,๓๑๖ ,,	,,	๑,๔๒๘ ,,
ฮ่องกง	,,	๖,๖๔๗ ,,	,,	๑,๓๗๕ ,,
จีน	,,	๕๕ ,,	,,	๕๕ ,,
รวม	จำนวน	๘,๔๔๘ ก.ก.	ราคา	๔,๓๓๖ บาท = ข

ประเภทกระดาษห่อของ

เนเธอร์แลนด์	จำนวน	๔๔๑ ก.ก.	ราคา	๓๓๕ บาท = ง
--------------	-------	----------	------	-------------

ประเภทกระดาษอื่น ๆ

เยอรมัน	จำนวน	๖๕๕,๐๒๘ ก.ก.	ราคา	๑๓๕,๘๘๑ บาท
จีน	,,	๕๔๑,๓๔๘ ,,	,,	๑๒๗,๕๖๔ ,,
ฮ่องกง	,,	๑๕๑,๘๓๒ ,,	,,	๕๒,๒๕๒ ,,
อังกฤษ	,,	๑๒๒,๗๗๕ ,,	,,	๔๐,๒๕๘ ,,
นอร์เวย์	,,	๘๕,๕๕๓ ,,	,,	๑๕,๕๘๔ ,,
เนเธอร์แลนด์	,,	๖๑,๓๕๔ ,,	,,	๑๔,๗๐๒ ,,
ญี่ปุ่น	,,	๕๒,๑๗๕ ,,	,,	๕,๓๕๔ ,,

๑๑๕

สวน	จำนวน	๓๓,๕๑๔ ก.ก.	ราคา	๘,๕๗๘ บาท
ฝรั่งเศส	,,	๑,๕๗๕	,,	๑,๖๐๖
สิงคโปร์	,,	๔๖๒	,,	๘๐๕
เนเธอร์แลนด์				
อินโดนีเซีย	,,	๒๗๔	,,	๔๓๗
บรูไน	,,	๒,๔๕๐	,,	๓๕๕
เดนมาร์ก	,,	๔๓๐	,,	๒๐๒
สหภาพรัฐอเมริกา	,,	๒๒๖	,,	๑๗๔
เบลเยียม	,,	๒๖	,,	๘๐
อิตาลี	,,	๔	,,	๒๐
ฟอร์โมซา	,,	๓๖	,,	๑๖
มลายูของอังกฤษ	,,	๑	,,	๒

รวม จำนวน ๑,๗๑๕,๕๐๗ ก.ก. ราคา ๔๐๘,๓๕๔ บาท = ง

ก = จำนวน ๒,๕๒๔,๕๐๕ ก.ก. ราคา ๔๖๔,๕๖๖ บาท

ข = , ๗๓๘,๓๔๒ , , ๕๕,๑๕๐ ,

ค = , ๑๔๕,๘๑๔ , , ๔๔,๓๐๒ ,

ฅ = , ๘,๔๔๘ , , ๔,๓๓๖ ,

ง = , ๔๔๑ , , ๓๓๕ ,

จ = , ๑,๗๑๕,๕๐๗ , , ๔๐๘,๓๕๔ ,

รวมทั้งสิ้น = ๕,๔๔๑,๘๖๑ ก.ก. ราคา ๑,๐๒๑,๔๘๗ บาท

ซึ่งเท่ากับจำนวนและราคากระดาษที่ส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม
 ๒ พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่ราคานี้เป็นราคาตามอินวอยซ์ซึ่งยังไม่ได้บวก
 ค่าภาษี แต่เมื่อบวกค่าภาษีเข้าด้วยแล้ว จะเป็นเงิน ๑,๒๔๐,๓๕๔
 บาท และราคานี้ก็ยังไม่ใช่ราคาขายอีกนั้นแหละ ส่วนราคาขาย
 นั้นแล้วแต่พ่อค้าจะชูดเอา ซึ่งคงไม่ต่ำกว่าราคาตามอินวอยซ์
 บวกด้วยค่าภาษี คือ ๑,๒๔๐,๓๕๔ บาท

สถิติสำหรับ พ.ศ. ๒๔๙๐ มีดังนี้

ประเภทกระดาษพิมพ์

ยี่ปุ่น	จำนวน	๒,๑๒๕,๗๕๐	ก.ก.	ราคา	๓๕๕,๑๕๘	บาท
เยอรมัน	,,	๖๔๕,๑๑๒	,,	๕๕,๒๒๐	,,	
สิงคโปร์	,,	๓๕๐,๔๒๗	,,	๘๗,๒๕๑	,,	
นอร์เวย์	,,	๔๐๕,๒๔๗	,,	๖๓,๕๘๗	,,	
เนเธอร์แลนด์	,,	๑๕๔,๐๐๖	,,	๔๔,๘๒๓	,,	
อังกฤษ	,,	๒๑๑,๒๑๗	,,	๓๔,๒๑๔	,,	
ฮ่องกง	,,	๑๐๒,๑๒๔	,,	๑๖,๒๓๗	,,	
เดนมาร์ก	,,	๒๕,๗๗๘	,,	๔,๕๘๕	,,	
บราซิล	,,	๑๐,๒๒๕	,,	๒,๔๑๒	,,	
จีน	,,	๖,๕๗๑	,,	๑,๒๘๕	,,	
อิตาลี	,,	๓,๔๒๒	,,	๑,๐๖๐	,,	
มลายูของ						
อังกฤษ	,,	๖,๐๕๐	,,	๕๕๖	,,	
สวีเดน	,,	๒,๐๓๒	,,	๗๐๖	,,	

๑๑๓

เชคโก —

สโลวาเกีย	จำนวน	๑,๒๘๐ ก.ก.	ราคา	๓๐๐ บาท
เบลเยียม	„	• • • „	„	๔ „
อินเดีย	„	๒๐ „	„	๓ „
รวม	จำนวน	๔,๒๔๕,๗๕๑ ก.ก.	ราคา	๗๕๒,๒๘๓ บาท = ก

ประเภทกระดาษหนังสือพิมพ์

นอร์เวย์	จำนวน	๗๓๐,๕๒๐ ก.ก.	ราคา	๑๐๕,๓๒๕ บาท
เยอรมัน	„	๘๓๕,๓๒๑ „	„	๕๗,๗๑๖ „
ญี่ปุ่น	„	๔๐๔,๘๖๔ „	„	๔๗,๓๕๕ „
อังกฤษ	„	๔๖,๗๔๕ „	„	๖,๕๔๓ „
ฮ่องกง	„	๓๖,๗๖๖ „	„	๔,๔๑๒ „
เดนมาร์ก	„	๓๐,๕๕๖ „	„	๔,๐๕๐ „
สวิตเซอร์	„	๘,๒๒๕ „	„	๑,๒๖๑ „
รวม	จำนวน	๒,๐๕๓,๐๔๑ ก.ก.	ราคา	๒๖๗,๐๖๒ บาท = ข

ประเภทกระดาษฟลสเก่า

เยอรมัน	จำนวน	๑๐๐,๘๔๖	ก.ก.	ราคา	๑๘,๘๕๗	บาท
สิงคโปร์	,,	๑๑,๔๖๕	,,	,,	๔,๒๒๔	,,
ออสเตรเลีย	,,	๕,๑๐๕	,,	,,	๑,๑๕๑	,,
อังกฤษ	,,	๒,๑๘๗	,,	,,	๖๒๗	,,
เชคโก-						
สโลวาเกีย	,,	๒,๑๔๗	,,	,,	๕๗๔	,,
ฮ่องกง	,,	๓,๓๘๕	,,	,,	๕๑๐	,,
ญี่ปุ่น	,,	๑๖	,,	,,	๔	,,
รวม	จำนวน	๑๒๕,๑๕๕	ก.ก.	ราคา	๒๖,๐๑๗	บาท = ก

ประเภทกระดาษเขียน

เยอรมัน	จำนวน	๑๐,๕๔๗	ก.ก.	ราคา	๘,๘๕๗	บาท
อังกฤษ	„	๕,๖๖๓	„	„	๔,๑๔๐	„
ญี่ปุ่น	„	๕,๘๖๔	„	„	๒,๖๐๐	„
เนเธอร์แลนด์	„	๔๓๒	„	„	๕๒๑	„
ฝรั่งเศส	„	๒๑๑	„	„	๓๘๘	„
ฮ่องกง	„	๕๒๕	„	„	๑๒๔	„
สหภาพรัฐ	„	๖	„	„	๕๕	„
อเมริกา	„	๑๕	„	„	๗	„
จีน	„	๘	„	„	๗	„
อินโดจีน	„	๓	„	„	๔	„
สิงคโปร์	„	๓	„	„	๔	„
รวม	จำนวน	๒๓,๒๗๘	ก.ก.	ราคา	๑๗,๑๐๕	บาท = ๗

ประเภทกระดาษห่อของ

อังกฤษ	จำนวน	๑๑๕,๘๑๔	ก.ก.	ราคา	๒๖,๑๕๔	บาท
เยอรมัน	,,	๑๘๓,๒๐๔	,,	,,	๒๓,๕๖๗	,,
จีน	,,	๓๕,๒๕๗	,,	,,	๗,๖๘๒	,,
เดนมาร์ค	,,	๑๘,๘๖๑	,,	,,	๔,๕๑๕	,,
ฮ่องกง	,,	๒๐,๗๔๑	,,	,,	๓,๕๐๐	,,
ญี่ปุ่น	,,	๑๗,๕๔๗	,,	,,	๒,๔๘๖	,,
สวีเดน	,,	๘,๖๖๑	,,	,,	๒,๐๑๖	,,
นอร์เวย์	,,	๑๕,๘๘๓	,,	,,	๒,๐๐๐	,,
เนเธอร์แลนด์	,,	๑,๕๓๕	,,	,,	๓๖๘	,,
พม่า	,,	๑,๗๒๖	,,	,,	๓๒๕	,,
ฝรั่งเศส	,,	๓๐๓	,,	,,	๑๔๕	,,
สิงคโปร์	,,	๖๖๑	,,	,,	๕๔	,,
เบลเยียม	,,	๕๒	,,	,,	๘๐	,,
สหพันธรัฐอเมริกา	,,	๒	,,	,,	๔	,,
รวม	จำนวน	๔๒๘,๖๕๑	ก.ก.	ราคา	๗๓,๗๕๐	บาท

ประเภทกระดาษอื่น ๆ

จีน	จำนวน	๕๕๗,๗๕๕	ก.ก.	ราคา	๑๐๕,๒๑๕ บาท
เยอร์มัน	„	๓๕๓,๑๑๗	„	„	๕๕,๐๘๐ „
อังกฤษ	„	๑๘๖,๑๔๖	„	„	๕๘,๓๐๕ „
ญี่ปุ่น	„	๘๑,๒๒๑	„	„	๔๓,๘๗๕ „
ฮ่องกง	„	๑๕๗,๘๐๕	„	„	๔๐,๐๕๓ „
สวีเดน	„	๕๕,๗๕๑	„	„	๑๕,๘๕๘ „
นอร์เวย์	„	๑๐๘,๓๕๑	„	„	๑๕,๗๐๖ „
สวีทเซอร์แลนด์	„	๑๕,๐๒๔	„	„	๑๒,๐๔๗ „
บราซิล	„	๒๔,๕๐๑	„	„	๘,๔๗๐ „
เดนมาร์ก	„	๒๘,๕๗๕	„	„	๗,๓๑๕ „
เบลเยียม	„	๑๘,๘๗๕	„	„	๕,๕๕๕ „
เนเธอร์แลนด์	„	๓๓,๑๑๘	„	„	๔,๔๒๔ „
สวิตเซอร์	„	๔,๕๖๒	„	„	๓,๔๒๕ „
สหพันธรัฐอเมริกา	„	๕,๘๓๒	„	„	๒,๗๒๕ „
ออสเตรเลีย	„	๔,๕๐๕	„	„	๒,๖๗๕ „
พม่า	„	๑๕,๗๕๕	„	„	๑,๘๕๕ „
เนเธอร์แลนด์อินเดีย	„	๒,๕๑๔	„	„	๘๐๗ „
ฟอร์โมซา	„	๑,๖๐๒	„	„	๕๕๘ „
ฝรั่งเศส	„	๒๑๕	„	„	๑๑๐ „

๑๒๒

อินโดจีน	จำนวน	๓๒	ก.ก.	ราคา	๒๗ บาท
อินเดีย	„	๒	„	„	๗ „

รวม จำนวน ๑,๖๖๒,๐๕๑ ก.ก. ราคา ๔๒๔,๕๙๘ บาท = จ

ก	=	จำนวน ๔,๑๔๕,๗๔๑	ก.ก.	ราคา ๗๕๒,๒๙๓	บาท
ข	=	„ ๒,๐๕๓,๐๔๑	„	„ ๒๖๗,๐๖๒	„
ค	=	„ ๑๒๕,๑๕๕	„	„ ๒๖,๐๑๗	„
ฅ	=	„ ๒๗,๒๗๘	„	„ ๑๗,๑๐๕	„
ง	=	„ ๔๒๙,๖๕๑	„	„ ๗๓,๗๔๐	„
จ	=	„ ๑,๖๖๒,๐๕๑	„	„ ๔๒๔,๕๙๘	„

รวมทั้งสิ้น = จำนวน ๙,๔๙๒,๐๐๑ ก.ก. ราคา ๑,๕๖๐,๗๕๕ บาท

พ.ศ. ๒๔๗๕ จำนวนรวม = ๕,๕๔๑,๙๖๑ ก.ก. ราคา ๑,๐๒๑,๔๘๗ บาท.

. . . พ.ศ. ๒๔๘๐ จำนวนกระดาษเข้ามาสูงกว่า พ.ศ. ๒๔๗๕
๒,๕๔๐,๑๔๐ ก.ก. ราคา ๕๓๕,๓๑๒ บาท.

๑ โขมระไลรุกคัท	แถมไทย
โชนมคณ สด ๕	ชกคณ
เรียวเรียวเรียวคณ	ชอมคณ ๕ ๕
เรียวเรียวเรียวคณ	ชกคณ ๕ ๕

๑ โชนมคณ ๕ ๕	๕ ๕
เรียวเรียวเรียวคณ	๕ ๕
๕ ๕ ๕ ๕ ๕	๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เรียวเรียวเรียวคณ	๕ ๕ ๕ ๕ ๕

๕ ๕

๕ ๕ ๕ ๕ ๕

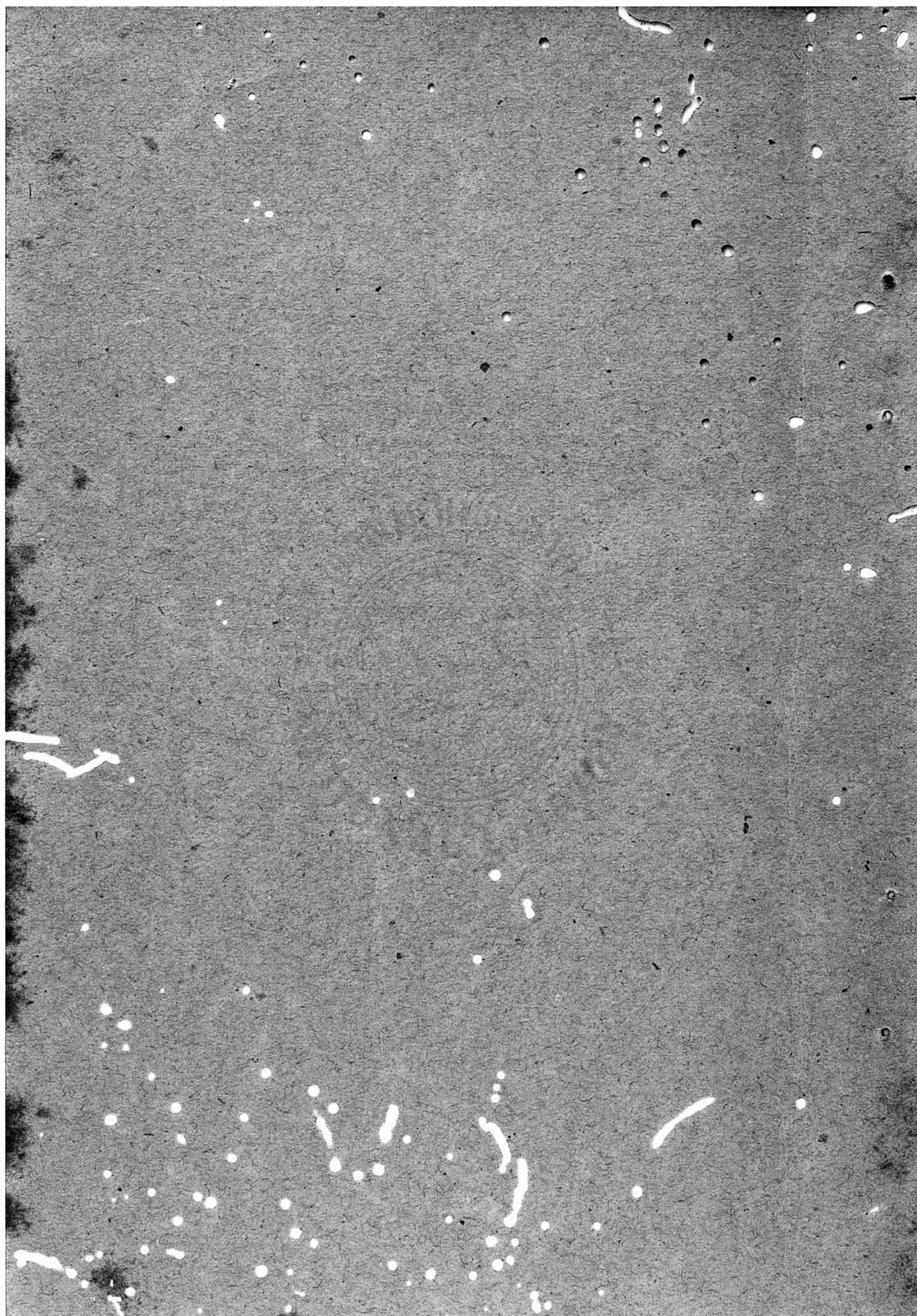
๕ ๕ ๕ ๕ ๕

กระต่าย
ทำจากไม้ไผ่ลื่น
ระหว่างทดลองทำ ที่โรง
งานทำกระต่ายทหารกาญจนบุรี
ขนาดเนื้อ
๖๕ แกรมต่อตารางเมตร

กระดาด
ทำจากไม้ไผ่ลั่น
ระหว่างทดลองทำ ที่โรง
งานทำกระดาดทหารกาญจนบุรี
ขนาดเนื้อ
๗๕ แกรมต่อตารางเมตร

กระดาศ
ทำจากไม้ไผ่ล่วน
ระหว่างทดลองทำ ที่ โรง
งานทำกระดาศทหารกาญจนบุรี
ขนาดเนื้อ
๗๕ แกรมต่อตารางเมตร

กระต่าย
ทำจากไม้ไผ่ล้วน
ระหว่างทดลองทำ ที่โรง
งานทำกระต่ายทหารกาญจนบุรี
ขนาดเนื้อ
๘๑ แกรมต่อตารางเมตร

กระดาศ
ทำจากไม้ไผ่ล้วน
ระหว่างทดลองทำ ที่โรง
งานทำกระดาศทหารกาญจนบุรี
ขนาดเนื้อ
๘๐ แกรมต่อตารางเมตร

กระดาด

ทำจากไม้ไผ่ลั่น

ระหว่างทดลองทำ ที่โรง

งานทำกระดาดทหารกาญจนบุรี

ขนาดเนื้อ

๔๓ แก้วต่อตารางเมตร

กระต่าย
ทำจากไม้ไผ่ล้วน
ระหว่างทดลองทำ ที่โรง
งานทำกระต่ายทหารกาญจนบุรี
ขนาดเนื้อ
๘๐ แกรมต่อตารางเมตร

